

Handbok i lagen om vattentjänster

Handbok i lagen om vattentjänster

Jord- och skogsbruksministeriet
Publikationer 1a/2002

Publikationens titel: Handbok i lagen om vattentjänster

Utgivare: Jord- och skogsbruksministeriet

Författare: Jukka Pekka Tolvanen, Kai Kaatra, Markku Maunula

Omslagsbild: Erkki Santala

Publikationer 1a/2002

Ombrytning: PixPoint ky

Tryckeri: Multiprint Oy, Helsingfors 2002

ISSN 1238-2531

ISBN 952-453-070-8

Presentationsblad

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet	Datum	22.3.2002
Författare	Jukka Pekka Tolvanen, Kai Kaatra, Markku Maunula		
Publikationens titel	Handbok i lagen om vattentjänster		
Sammandrag	<p>Den reviderade lagstiftningen om vattentjänster trädde i kraft 1.3.2001. Den nya lagen om vattentjänster (119/2001) ersatte lagen om allmänna vatten- och avloppsverk och lagen om avgifter för avloppsvatten. Handboken i lagen om vattentjänster är avsedd som hjälpmedel för alla dem som i praktiken tillämpar den reviderade vattentjänstlagstiftningen såväl vid vattentjänstverken, i kommunerna som i egenskap av statliga myndigheter.</p> <p>I lagen om vattentjänster har tagits med bestämmelser om bland annat den allmänna utvecklingen och ordnandet av vattentjänster, skyldigheterna och rättigheterna för kommuner, vattentjänstverk och deras kunder samt avgifter för och avtal om vattentjänster. Också de bestämmelser om anslutning till ett vattentjänstverks vattenledning och avlopp som tidigare ingick i hälsoskyddslagen överfördes till lagen om vattentjänster.</p> <p>I lagen om vattentjänster betraktas vattentjänsterna snarare som nödvändighetstjänster än som kommunalteknik. En dylik synvinkel är på väg att etablera sig såväl hos oss som på andra håll i Europa, eftersom väl fungerande vattentjänster ju är en förutsättning för såväl ett modernt boende som för näringsverksamhet. På grund av vattentjänsternas allmännyttiga natur måste tillgången till dessa tjänster i alla förhållanden tryggas genom lagstiftning.</p>		
Nyckelord	Vattenförsörjning och -avlopp, vattentjänst, lag om vattentjänster, vattentjänstverk, Vatten- och avloppsverk		
Publikationsserie och nummer	Publikationer 1a/2002		
Publikationens tema	Lag om vattentjänster		
	ISSN	1238-2531	ISBN 952-453-070-8
	Sidantal	58	Språk Svenska
	Offentlighet	Offentlig	Pris 18 € + oms
Beställingar/distribution	Jord- och skogsbruksministeriet		
Förläggare	Jord- och skogsbruksministeriet		
Tryckeri/tryckningsort och -år	Multiprint Oy		
Övriga uppgifter			

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
2. Revideringen av lagstiftningen om vattentjänster	8
2.1. Utgångspunkter för reformen	8
2.2. De viktigaste reformerna	8
3. Lagens tillämpningsområde	10
3.1. Allmänt	10
3.2. Begreppet vattentjänster	10
3.3. Begreppet vattentjänstverk	12
3.4. Övrig lagstiftning	12
4. Kommunens ansvar för vattentjänsterna	14
4.1. Allmänt om ansvaret för vattentjänster	14
4.2. Utvecklingsskyldighet och kommunens plan för utveckling av vattentjänster	15
4.3. Om innehållet i den regionala översiktplaneringen av vattentjänster	16
4.4. Regional översiktplanering av vattentjänster	17
4.5. Skyldighet att ordna vattentjänster	18
5. Vattentjänstverkens verksamhetsområden	20
5.1. Områden som skall ingå i verksamhetsområdena	20
5.2. Godkännande av ett verksamhetsområde	21
5.3. Aspekter på beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde ...	22
6. Vattentjänstverkets skyldighet att ombesörja vattentjänster	24
6.1. Ombesörjande	24
6.2. Krav på hushållsvattnets kvalitet	25
6.3. Kontroll och upplysning	26
7. Anslutning till ledningsnät	28
7.1. Anslutningsskyldighet	28
7.2. Befrielse	28
7.3. Förbindelsepunkter	30
7.4. Vatten- och avloppsanordningar för en fastighet	30

8. Avtal	32
8.1. Avtal om anslutning och anlitande	32
8.2. Allmänna leveransvillkor	33
8.3. Ändring av avtalsvillkor	33
8.4. Uppsägning av avtal	34
9. Konsumentskyddsbestämmelser	37
9.1. Avbrott i vattentjänsterna	37
9.2. Fel i vattentjänsterna	38
9.3. Skadestånd	39
10. Avgifter för vattentjänster	41
10.1. Principer för avgifterna	41
10.2. Grunder för avgifterna	42
10.3. Avgifter	43
11. Myndigheter och tillsyn	44
11.1. Tillsynsmyndigheter	44
11.2. Tvångsätgärder	45
11.3. Rätt att anhängiggöra ärenden	45
12. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	47
12.1. Lagens ikraftträdande	47
12.2. Övergångsbestämmelser	47
Bilaga Lag om vattentjänster	48

1 Inledning

Den reviderade lagstiftningen om vattentjänster trädde i kraft 1.3.2001. Den nya lagen om vattentjänster (119/2001) ersatte lagen om allmänna vatten- och avloppsverk och lagen om avgifter för avloppsvatten. I lagen om vattentjänster har tagits med bestämmelser om bland annat den allmänna utvecklingen och ordnandet av vattentjänster, skyldigheterna och rättigheterna för kommuner, vattentjänstverk och deras kunder samt avgifter för och avtal om vattentjänster. Också de bestämmelser om anslutning till ett vattentjänstverks vattenledning och avlopp som tidigare ingick i hälsoskyddslagen överfördes till lagen om vattentjänster.

I lagen om vattentjänster betraktas vattentjänsterna snarare som nödvändighetstjänster än som kommunalteknik. En dylik synvinkel är på väg att etablera sig såväl hos oss som på andra håll i Europa. Detta är mycket förstäligt, eftersom väl fungerande vattentjänster är en förutsättning för såväl ett modernt boende som för näringsverksamhet. På grund av sin allmännyttiga natur måste tillgången till vattentjänster i alla förhållanden tryggas genom lagstiftning.

Reformen av lagstiftningen om vattentjänster återspeglar också den pågående omvälvningen i vattentjänstverkens verksamhet. Verkens verksamhetsområde håller på att förändras kraftigt. Kommunernas intresse för att omvandla verken till affärsinrättningar och bolag växer och diskussioner förs om modeller för externalisering av olika funktioner. Vattentjänstverkens verksamhet blir allt mera lik ett företags.

Tillgången till vattentjänster och kvaliteten på tjänsterna samt skäligheten och rättvisan hos kostnaderna får dock inte bero på om det är en enhet inom kommunens ämbetsorganisation, en affärsinrättning eller ett privaträttsligt bolag eller andelslag som producerar tjänsterna. Därför är kraven i lagstiftningen nu enhetliga oberoende av organisations- och ägarformen för vattentjänstverket.

Regleringen av vattentjänstverkens verksamhet ändrades på många sätt genom reformen. Skillnaden mellan allmänna och övriga verk slopades. Lagen om vattentjänster känner inte till något godkännande som allmänt verk, utan lagen tillämpas direkt på alla de vattentjänstverk som avses i lagen. Lagen omfattar därmed många sådana verk som tidigare blev utanför tillämpningsområdet för vat-

tentjänstlagstiftningen. Verken har inte längre rätt att meddela allmänna föreskrifter. I förhållandet till sina kunder fungerar verken således inte som myndigheter utan som tjänsteproducenter, vilkas verksamhet och prissättning skall grunda sig på den nya lagen om vattentjänster.

Denna handbok är avsedd för alla dem som i praktiken tillämpar den reviderade vattentjänstlagstiftningen såväl vid vattentjänstverken, i kommunerna som i egenskap av statliga myndigheter. Handboken har utarbetats i samarbete med företrädare för Vatten- och avloppsverksföreningen och Finlands kommunförbund. Vårt varma tack till dem.

2 Revideringen av lagstiftningen om vattentjänster

2.1. Utgångspunkter för reformen

Utgångspunkten för den reviderade vattentjänstlagstiftningen är insikten om att vattentjänsterna är nödvändighetstjänster. I EU-kretsar talar man på motsvarande sätt om allmännyttiga tjänster vilka myndigheterna kan ålägga särskilda förpliktelser för offentliga tjänster (kommissionens meddelande 26.9.1996, EGT nr C 281). Tillgången till hushållsvatten av oklanderlig kvalitet och ändamålsenliga avloppsledningssystem och rening av avloppsvatten är nödvändigheter med tanke på det moderna samhället, invånarnas dagliga liv och idkandet av näringar och fritidsaktiviteter. Därför har man genom lag velat säkerställa tillgången till och kvaliteten på tjänsterna. Också sådana faktorer som skäligheten och rättvisan hos kostnaderna är viktiga med tanke på tillgången till tjänsterna.

Målet för reformen har också varit att förbättra vattentjänstverkens verksamhetsbetingelser. Verkens förutsättningar att på ett ekonomiskt sätt ombesörja vattentjänsterna på sitt verksamhetsområde förbättras genom den bestämmelse i lagen om vattentjänster som säger att det avkastningskrav som ägarna till vattentjänstverken ställer på dessa verk skall vara rimligt (18 § 1 mom.) Verkens verksamhetsbetingelser förbättras också genom att de fastigheter som är belägna på verkenas verksamhetsområde är skyldiga att ansluta sig till verkets nät samt det faktum att också skillnaderna mellan kostnaderna på olika områden kan beaktas vid uppbärandet av avgifter för vattentjänsterna.

2.2 De viktigaste reformerna

I lagen om vattentjänster ingår de bestämmelser som tidigare fanns i lagen om allmänna vatten- och avloppsverk och lagen om avloppsvattenavgift. Lagens bestämmelser om relationer och avgifter mellan vattentjänstverket och kunden är nu enhetliga för alla vattentjänstverk. Det finns således inga skillnader i regleringen för kommunala och privata verk. Lagen om vattentjänster innehåller tydligare bestämmelser än tidigare om målen för vattentjänsterna samt om olika instansers ansvar vid utvecklandet, ordnandet och ombesörjandet av vattentjänsterna. Dessa granskas separat längre fram i handboken.

Begreppet allmänt vatten- och avloppsverk och förfarandet för godkännande som allmänt verk har slopats. Lagen om vattentjänster tillämpas direkt med stöd av lagen på alla de verk som ombesörjer vattentjänster i ett samhälle: kommunala verk och privaträttsliga andelslags och aktiebolags verk. Dock godkänns verksamhetsområdena för alla verk fortsättningsvis av kommunen.

Regleringen av de avgifter som uppbärs för vattentjänster har förenklats och harmoniserats. Tidigare var de avgifter för avloppsvatten som uppbars av kommunala verk offentligrättsliga och de övriga avgifterna privaträttsliga. Nu bestäms enhetligt i lag om dessa avgifter så att alla avgifter är privaträttsliga. Också bestämmelser om andra grunder än grunderna för avloppsvattenavgifter lyftes upp till lagnivå. Samtidigt avstod man från det förfarande för fastställande av avloppsvattenavgift som baserar sig på en av kommunfullmäktige godkänd taxa, eftersom detta ansågs vara onödigt stelbent.

Huvudregeln i lagen är att avgifterna skall täcka vattentjänstverkets investeringar och alla underhålls- och brukskostnader. Vattentjänstverken fungerar som monopol i en dominerande ställning på marknaden, vilket medför särskilda krav på deras prissättning. Därför förutsätter lagen att avgifterna är skäliga och rättvisa och att de baserar sig på de faktiska kostnaderna för vattentjänsterna. Högst en rimlig avkastning på kapitalet får ingå i avgifterna.

Det har föreskrivits att vattentjänstverken är skyldiga att lämna upplysningar om hushållsvattnets kvalitet, nivån på reningen av avloppsvattnet och prisbildningen. Skyldigheten att informera om hur avgifterna fastställs förbättrar tillsammans med den separata bokföringen för ett kommunalt vattentjänstverk överblickbarheten i fråga om prisbildningen.

Nytt i lagen är allmänna leveransvillkor för vattentjänster. De ersätter de tidigare allmänna föreskrifterna som verken inte längre har rätt att meddela efter det att lagen om allmänna vatten- och avloppsverk har upphävts. Till lagens bestämmelser överfördes den del av de allmänna bestämmelserna som inte ansågs kunna lämnas som föremål för avtal. Dyliga frågor är till exempel bestämmelser om avbrott i leveransen av vattentjänster och uppsägning av avtal om vattentjänster samt lösning av tvister.

3 Lagens tillämpningsområde

I lagens 2 § bestäms om tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster. Begreppen vattentjänster och vattentjänstverk som är centrala med tanke på tillämpningsområdet definieras i lagens 3 §.

3.1 Allmänt

Tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster är betydligt mera omfattande än för den upphävda vattentjänstlagstiftningen. I lagen om allmänna vatten- och avloppsverk bestämdes enbart om allmänna vatten- och avloppsverk. Regleringen var avvikande beroende på om det gällde ett verk som kommunen godkänt som allmänt eller inte. Lagen om vattentjänster känner inte till godkännande av verk som allmänna, utan lagen tillämpas direkt med stöd av lagen på alla de vattentjänstverk som avses i lagen.

Lagen om vattentjänster tillämpas på alla de inrättningar som sköter ett samhälles vattentjänster (3 § 3 punkten). Lagen omfattar även små vattentjänstandelslag som betjänar bosättningen på landsbygden. Tidigare reglerades verksamheten för dylika inrättningar som låg utanför tillämpningsområdet för lagen om vatten- och avloppsverk närmast av hälsoskyddslagen och miljöskyddslagen. Nu ställer lagens bestämmelser upp bland annat ombesörjnings- och upplysningsförpliktelser också för dessa inrättningar. Bestämmelserna förutsätter dessutom att konsumentskyddslagstiftningen beaktas, ställer krav på avgifterna samt kan också föranleda skadeståndsskyldigheter gentemot inrättningens kunder.

3.2 Begreppet vattentjänster

I 2 § lagen om vattentjänster definieras de verksamheter på vilkas vattentjänster lagen skall tillämpas. Primärt är det fråga om vattentjänster i samband med bosättning. Lagen tillämpas förutom på privathushåll även på vattentjänster i samband med närings- och fritidsverksamhet som kan jämföras med vattentjänster i samband med bosättning. Jämförelsen sker uttryckligen ur vattentjänsternas perspektiv, dvs. det är fråga om en sådan verksamhet vars behov av vattenförsörjning och krav på avloppshantering kan jämföras med dem i samband med bosättning.

Som näringsverksamhet som kan jämföras med bosättning betraktas till exempel sådana serviceföretag som till största delen köper sitt vatten från ett vattentjänstverk och leder sitt avloppsvatten till inrättningens avlopp. Utanför lagens tillämpningsområde ligger däremot sådan näringsverksamhet som avviker från bosättningen vad beträffar vattenbehov eller avloppsvattnets kvalitet eller volym.

Det egentliga begreppet vattentjänster har definierats i 3 § 1 punkten i lagen. Där ges en definition av vilka förpliktelser lagen ställer i fråga om vattentjänsterna. Enligt bestämmelsen avses med vattentjänster dels vattenförsörjning, dvs. ledande, behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten, samt dels avloppshantering, dvs. avledande och behandling av avloppsvatten, dagvatten och dräneringsvatten.

Hushållsvatten definieras genom en hänvisning till hälsoskyddslagen (3 § 2 punkten). I fråga om behandling av avloppsvatten finns i bakgrunden åter dels direktivet om samhällsavloppsvatten och dels terminologin i miljöskyddslagen. Själva avloppsvattnet har inte definierats i lagen, utan med det avses i allmänhet allt vatten och all vätska som tagits ur bruk eller som i övrigt anses vara avloppsvatten.

Också avledande av dagvatten och dräneringsvatten ingår i begreppet vattentjänster och lagen om vattentjänster gäller också dem. Detta innebär dock inte en ändring i jämförelse med den tidigare regleringen, för situationen var densamma redan i lagen om allmänna vatten- och avloppsvverk. Ändringen av terminologin gäller ersättandet av regnvatten med dagvatten, med vilket allmänt avses regn- eller smältvatten som leds bort från markytan, taket på en byggnad eller från någon motsvarande yta.

Bestämmelserna i lagen om vattentjänster tillämpas i huvudsak på avledandet av dagvatten i sådana fall då dagvatten från en fastighet avleds i en separat ledning i ett duplikatsystem eller tillsammans med avloppsvatten i ett kombinerat system. Å andra sidan omfattar kommunens skyldigheter i fråga om vattentjänster också dagvattnet. På motsvarande sätt tillämpas lagens bestämmelser på avledandet av dräneringsvatten. Lagen tillämpas inte på torrläggning av mark, om vilket bestäms i vattenlagen.

3.3 Begreppet vattentjänstverk

Begreppet vattentjänstverk och de inrättningar som via detta begrepp hör till lagens tillämpningsområde definieras i 3 § 3 punkten i lagen. Enligt denna punkt tillämpas lagen på alla inrättningar som sköter ett samhälles vattentjänster. Lagen har inte ställt upp några andra kännetecken för vattentjänstverk, utan oberoende av ägarbas eller bolagsform hör alla dylika inrättningar till lagens tillämpningsområde direkt med stöd av lagen utan något separat beslut. Avgörande är således huruvida det är fråga om ett samhälles vattentjänster. Via definitionen av vattentjänstverk tillämpas lagen också på sådana inrättningar som ombesörjer enbart vattenförsörjning eller enbart avloppshantering.

I lagen om vattentjänster finns ingen definition av hur många fastigheter som avses med ett samhälle. Detta får prövas från fall till fall. Utanför gränsdragningen blir mycket små inrättningar som ombesörjer vattentjänsterna enbart för en enskild fastighet eller några få fastigheter. Dylika är till exempel turistföretags eller garnisoners egna inrättningar. Deras verksamhet regleras fortsättningsvis av vattenlagen, hälsoskyddslagen och miljöskyddslagen samt privaträttsliga författningar.

Ett kriterium för avgränsning av ett vattentjänstverks storlek kan vara den avgränsning som ingår i dricksvattendirektivet (98/83/EG). På grundval av detta direktiv kan i lagens tillämpningsområde anses ingå sådana vattentjänstverk som levererar mer än 10 m³ vatten eller tar emot mer än 10 m³ avloppsvatten per dygn eller som förser fler än 50 personer med vattentjänster, om de anslutna fastigheterna är fler än bara några få.

Utanför lagens tillämpningsområde står också så kallade partibolag och reningsverk för avloppsvatten som är gemensamma för flera avloppsverk och vilka inte har samhällen utan vattentjänstverken som kunder. Partibolagen är dock skyldiga att kontrollera mängd och kvalitet på det råvatten de förbrukar samt vattensvinnet i verkets ledningsnät.

3.4 Övrig lagstiftning

Lagen om vattentjänster är inte avsedd att vara en lag som på ett uttömmande sätt reglerar frågor i anslutning till vattentjänster. I den bestäms endast om hur vattentjänsterna skall utvecklas, ordnas och ombesörjas samt om frågor i anslut-

ning till relationerna mellan verket och kunden. Övrig lagstiftning tillämpas samtidigt jämsides med lagen om vattentjänster.

Andra lagar av betydelse med tanke på vattentjänsterna är särskilt hälsoskyddslagen och miljöskyddslagen samt vattenlagen. I vattenlagen föreskrivs om tagandet av vatten samt tillsammans med markanvändnings- och bygglagen om placeringen av ledningar. Huvudregeln kan anses vara att det att lagen om vattentjänster trädde i kraft inte innebär någon ändring av tillämpandet av dessa lagar. Förhållandet till hälsoskyddslagen granskas separat i ett senare skede.

4 Kommunens ansvar för vattentjänsterna

Om kommunens ansvarsförbindelser bestäms i lagens 5 - 8 §. Om utvecklandet av vattentjänster bestäms i 5 § och om skyldigheten att ordna vattentjänster i 6 §. De områden inom en kommuns område som skall omfattas av ett vattentjänstverks verksamhetsområden definieras i 7 §. I 8 § finns bestämmelser om beslut om godkännande av ett verksamhetsområde och de aspekter som härvid skall beaktas. I 6 § 1 mom. lagen om vattentjänster finns en informativ bestämmelse om vattentjänsterna för en enskild fastighet.

4.1 Allmänt om ansvaret för vattentjänsterna

Ansvar för vattentjänsterna ligger hos kommunen, vattentjänstverket och fastighetens ägare eller innehavare. Allmänt taget är ansvarsfördelningen den att kommunen ansvarar för det allmänna utvecklandet och ordnandet av vattentjänsterna inom hela sitt område, vattentjänstverket ansvarar för ordnandet och leveransen av vattentjänster inom sitt verksamhetsområde och fastighetens ägare eller innehavare för vattentjänsterna för sin fastighet. Kommunens och vattentjänstverkets ansvarsförbindelser har förtydligats så att kommunens uppgifter inte direkt skall uppfattas som verkets uppgifter, såsom tidigare har kunnat vara fallet.

Ett vattentjänstverks åligganden begränsas till det verksamhetsområde som bestämts för detta verk. Vattentjänstverket är skyldigt att ombesörja vattentjänsterna inom sitt verksamhetsområde (9 §). Ägaren eller innehavaren till en fastighet som är ansluten till verkets ledningsnät svarar såsom hittills för sin fastighets vattentjänster fram till förbindelsepunkten. Vi återkommer senare till innehållet i dessa skyldigheter och till verksamhetsområdet.

En fastighet är alltid skyldig att ombesörja vattentjänsterna för fastigheten. Varken kommunens eller vattentjänstverkets åligganden kan undanröja denna förpliktelse. För tydlighetens skull finns en uttrycklig bestämmelse om detta i lagens 6 §. Med tanke på åliggandet är det väsentligt huruvida fastigheten är belägen inom vattentjänstverkets verksamhetsområde eller inte. Åliggandena enligt lagen om vattentjänster gäller i regel sådana fastigheter som är belägna inom verksamhetsområdet och vilkas fastighetsvisa vattentjänster ordnas genom an-

slutning till vattentjänstverkets ledningsnät. I fråga om fastigheter utanför vattentjänstverkets verksamhetsområde grundar sig fastighetens skyldigheter inte direkt på lagen om vattentjänster, även om också dylika fastigheter omfattas av skyldigheten att utveckla vattentjänsterna. I sista hand härrör skyldigheterna dock från hälsoskyddslagen, miljöskyddslagen samt markanvändnings- och bygglagen och den reglering som är underställd denna.

4.2 Utvecklingsskyldighet och kommunens plan för utveckling av vattentjänster

Enligt 5 § lagen om vattentjänster har kommunen som uppgift att utveckla vattentjänsterna inom sitt område i överensstämmelse med samhällsutvecklingen. Den huvudsakliga metoden för detta är att utarbeta planer för utvecklande av vattentjänsterna samt att delta i den regionala översiktsplaneringen. Genom planeringsskyldigheterna i lagen har man velat få de planerings- och samarbetsförfaranden, som i praktiken visat sig vara bra, att bli heltäckande.

I många kommuner har det också hittills utarbetats sådana utvecklingsplaner för vattentjänster som omfattar hela kommunen. I planerna har behoven av att utvidga vattentjänstverkens verksamhetsområden samt att utveckla verkens verksamhet granskats både i text- och kartform. Med utvecklingsplan avses i lagen just dessa planer. Med hjälp av bestämmelsen syftar man till att utarbetandet av dem blir gängse praxis i alla kommuner.

Kommunens skyldighet är att utarbeta sådana planer för utveckling av vattentjänster som täcker hela kommunens område. På grundval av uppställda mål och de behov som konstaterats vid planeringen preciseras kommunens skyldighet att ordna vattentjänster i såväl regionalt som tidsmässigt hänseende. Planen för utvecklande av vattentjänster godkänns av kommunen. Kommunen skall också uppdatera planen. Planen är inte ett planeringsverktyg som är bindande för kommunen utan ett dokument där målen definieras. I bestämmelserna i lagen om vattentjänster har kommunens skyldigheter slagits fast. Oberoende av hur planeringen för utvecklandet av vattentjänster fortskrider kan ett initiativ till ordnande av vattentjänster framläggas till kommunen av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten eller miljöskyddsmyndigheten. Också en sådan kommuninvånare, vars rätt eller fördel saken kan beröra, kan anhängiggöra ärendet. Även den regionala miljöcentralen har motsvarande rätt att anhängiggöra ärenden.

Planen kan också utarbetas i samråd med andra kommuner och vid behov delvis eller helt och hållet i form av en gemensam plan för två eller flera kommuner.

Samarbetet mellan kommuner är viktigt till exempel då det gäller att anlägga gemensamma ledningsnät, öka förbrukningen av grundvatten samt att förbättra vattentjänstverkens driftssäkerhet och trygga vattenförsörjningen under exceptionella förhållanden. I lagen förutsätts därför att kommunen vid planeringen samarbetar med såväl områdets vattentjänstverk som med andra kommuner.

4.3 Om innehållet i den regionala översiktsplaneringen av vattentjänster

Den regionala översiktsplaneringen av vattentjänster är avsedd att vara ett flexibelt planeringsverktyg, vars innehåll och noggrannhet beror på kommunens behov. Behoven bedöms i relation till de i 1 § lagen om vattentjänster definierade målen, och de kan variera såväl tidsmässigt som regionalt. Därmed innehåller lagen heller inte detaljerade krav på planens innehåll och form. Då lagstiftningen om vattentjänster reviderades ändrades lagen om understödande av samhällenas vatten- och avloppsätgärder (56/1980) så att kommuner kan beviljas bidrag för vattentjänster också för utarbetandet av en plan för utveckling av vattentjänster.

Av kommunens plan för utveckling av vattentjänster bör framgå inom vilka områden och när kommunens ansvar för ordnandet av vattentjänster uppfylls. Det kan också anses vara kommunens skyldighet att i vattentjänstverkens verksamhetsområden omfatta bosättnings- och andra motsvarande områden enligt lagen, eftersom det i 7 § lagen om vattentjänster finns bestämmelser om detta. De områden som skall ingå i vattentjänstverkens verksamhetsområden bör således inventeras på ett heltäckande sätt då utvecklingsplanen utarbetas eller granskas. Planen borde också innehålla mål för utveckling av vattentjänsterna för de fastigheter som är belägna på glesbygdsområden.

Det är ändamålsenligt att samtidigt för hela kommunens område avgränsa de områden som vattentjänstverkens verksamhetsområde skall omfatta. Av utvecklingsplanen framgår på detta sätt vilka av kommunens områden som kommer att omfattas av vattentjänstverkens vattenledningsnät, avloppsnät och dagvattenavloppsnät och enligt vilken tidtabell ledningsnäten skall byggas. Detta betjänar såväl kommunens och verkens planering som fastighetsägarna. Om verkens verksamhetsområden i det första skedet avgränsas till att omfatta de befintliga ledningsnäten bör gränserna justeras då de nya utvecklingsplanerna har blivit godkända, vilket sker senast 1.3.2004.

Avsikten är att planeringen för utveckling av kommunens vattentjänster i tillräckligt hög grad kopplas samman med planeringssystemet enligt markanvänd-

nings- och bygglagen, som den både drar nytta av och kompletterar. I utvecklingsplanerna skall därför särskild uppmärksamhet fästas vid ordnandet av vattentjänster på sådana områden där det utarbetas en sådan general- eller detaljplan som avses i markanvändnings- och bygglagen eller där utarbetandet av en dylik plan är anhängiggjord.

Planeringen för utvecklande av vattentjänster skall också stödja verkställandet av miljöskyddslagen. I planerna skall man därför särskilt uppmärksamma ordnandet av vattentjänster på sådana områden som berörs av de miljöskyddsbestämmelser som utfärdats med stöd av 19 § miljöskyddslagen. Med dessa bestämmelser kan bland annat inledandet av avloppsvatten i mark eller i vattendrag förbjudas.

4.4 Regional översiktsplanering av vattentjänster

Med regional översiktsplanering av vattentjänster avses sådan planering av vattenförsörjning och avlopp som omfattar flera kommuner, en region, ett landskap eller ett ännu större område. Lagen om vattentjänster förpliktar kommunen att delta i den regionala översiktsplaneringen av vattentjänster om en sådan planering är under arbete (5 § 1 mom.). Syftet med bestämmelsen är att få alla kommuner med i översiktsplaneringen om det ur regionalt perspektiv finns behov av det.

Regionala översiktplaner för vattentjänster har utarbetats redan under flera årtionden. I planerna utreds regionala alternativ för att lösa frågor beträffande vattentjänsterna, så att vattentjänstverkens vattenförsörjning och distribution samt avloppshantering och behandling av avloppsvatten kan ordnas på bästa möjliga sätt. I planerna beaktas också vattentjänstverkens driftssäkerhet och behov av krisberedskap samt numera också behoven att utveckla vattendistributionen och behandlingen av avloppsvatten på glesbygden.

I översiktplanerna kan också granskas kommunernas och vattentjänstverkens regionala samarbetsformer och organisationsmodeller samt ett ökat samarbete mellan vattentjänstandelslag eller en hopslagning av dem, alternativt att andelsslagen ansluter sig till kommunens vattentjänstverk. Behövliga investeringar föreslås för en tidsperiod på 5-10 år. På basis av planerna har kommunerna genomfört regionala samarbetsprojekt där också staten har deltagit.

Den regionala miljöcentralen svarar i allmänhet för ordnandet av översiktsplaneringen och tillsättandet av en ledningsgrupp. Planeringsområdet avgränsas of-

tast enligt behov och mellan de kommuner som är villiga till samarbete. Vid sidan av områdets kommuner och vattentjänstverk har ofta även landskapsförbunden deltagit i ledningsgruppen. Vanligtvis deltar alla dessa instanser också i kostnaderna för planeringen. Utöver den statliga nationella finansieringen stöds planeringen också av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). I landskapen har man betraktat planeringen som betydelsefull och ansett att den också genomför målen för EU:s program för regional utveckling.

4.5 Skyldighet att ordna vattentjänster

Skyldigheten att ordna vattentjänster ålägger kommunen att se till att åtgärder vidtas för inrättandet av ett vattentjänstverk som motsvarar behovet, utvidgandet av vattentjänstverkets verksamhetsområde eller tryggandet av tillgången till andra behövliga tjänster i samband med vattenförsörjning eller avloppshantering, om behovet hos en större grupp av invånare eller sanitära skäl så kräver. Nu kan också miljöskyddsskäl medföra förpliktelser att ordna vattentjänster.

I 6 § lagen om vattentjänster bestäms om skyldigheten att ordna vattentjänster. I sak motsvarar bestämmelsen kraven i lagen om allmänna vatten- och avloppswerk, varför också tidigare tolkningspraxis kan tas i beaktande vid tillämpningen av den. Den enda egentliga ändringen är att utöver sanitära skäl även miljöskyddsskäl numera kan utlösa skyldigheten. Ändringen av terminologin i bestämmelsen är att begreppet större grupp av konsumenter har ersatts med större grupp av invånare. Ändringen var behövlig därför att det i lagen om vattentjänster med konsument avses endast en konsument enligt konsumentskyddslagen och inte en vattenförbrukare i allmänhet.

För områden som omfattas av skyldigheten att ordna vattentjänster har kommunen enligt 6 § 2 mom. olika alternativ för att uppfylla sin förpliktelse. Kommunen får således själv välja det sätt den anser vara det bästa för att ordna vattentjänsterna. Den kan naturligtvis låta inkludera ett område i vattentjänstverkets verksamhetsområde. Såväl utvidgande av ett befintligt vattentjänstverks verksamhetsområde som grundandet av ett nytt verk kan komma i fråga. Till dessa delar överensstämmer förpliktelsen med lagen om vatten- och avloppswerk. Kommunen behöver emellertid inte grunda eller utvidga ett eget verk om tillgången till tjänsterna går att trygga genom andra åtgärder, till exempel genom att stödja ett annat verk.

Lagen om vattentjänster är dock smidigare än sin föregångare och ger kommunen en möjlighet att också skrida till andra åtgärder för att få till stånd eller förbättra de nödvändiga vattentjänsterna. Dessa åtgärder har inte specificerats men det kan till exempel bli aktuellt med fastighetsvisa lösningar eller gemensamma lösningar för flera fastigheter.

De alternativ som står till kommunens förfogande vid ordnandet av vattentjänster begränsas av bestämmelsen i 7 § i lagen. Enligt den skall vattentjänstverkens verksamhetsområden omfatta alla sådana områden där det är nödvändigt att ansluta fastigheterna till vattentjänstverkets vattenledning eller avlopp på grund av storleken eller beskaffenheten av bosättningen eller närings- och fritidsverksamhet som kan jämföras med bosättning. Om också denna tröskel överskrids återstår som enda möjlighet att området inkluderas i vattentjänstverkets verksamhetsområde.

Till skyldigheten att ordna vattentjänster hänför sig den rätt att anhängiggöra ärenden som bestäms i 31 § och enligt vilken en fastighetsägare, en person vars rätt eller fördel saken kan beröra samt en myndighet som bevakar allmänt intresse i saken kan anhängiggöra ett ärende som gäller skyldighet att ordna med vattentjänster.

5 Vattentjänstverkens verksamhetsområden

De områden som kommunen skall inkludera i vattentjänstverkens verksamhetsområden bestäms i 7 §. Om beslut om godkännande av verksamhetsområden och de aspekter som härvid skall beaktas bestäms i 8 §. Bestämmelser om rätten att genom besvär söka ändring i ett beslut om godkännande finns i 32 §.

5.1 Områden som skall ingå i verksamhetsområdena

I 7 § lagen om vattentjänster definieras vilka områden kommunen skall inkludera i vattentjänstverkens verksamhetsområden. Enligt bestämmelsen skall verksamhetsområdena omfatta alla de områden där det är nödvändigt att ansluta fastigheterna till vattentjänstverkets vattenledning eller avlopp på grund av storleken eller beskaffenheten av bosättningen eller av närings- och fritidsverksamhet som beträffande vattentjänster kan jämföras med bosättning.

Vattentjänstverket har ombesörjningsskyldighet inom sitt verksamhetsområde. En annan av verksamhetsområdets viktiga rättsverkningar är fastigheternas skyldighet att ansluta sig till verkets ledningsnät. I praktiken definierar således lagens 7 § dimensionen av anslutningsskyldigheten i kommunen. Hälsoskyddslagen utsträcker denna skyldighet till detaljplaneområden men lagen om vattentjänster utgår inte från planläggningssituationen utan enbart från behoven av vattentjänster.

Den utsträckning av vattentjänstverkens verksamhetsområden som definieras i 7 § och fastigheternas anslutningsskyldighet i enlighet med den är i den nya lagen mera omfattande än tidigare. Detta är en medveten lösning med vilken man strävar till att främja byggandet av ledningsnätet för vattentjänster till alla de områden där det anses behövt. Utgångspunkten är att alla detaljplaneområden är sådana att de uppfyller kriterierna i 7 § efterhand som markanvändningen enligt planen genomförs på området. Andra områden som avses i bestämmelsen är till exempel de tätorter som avses i avloppsvattendirektivet och som omfattas av avloppshanteringsskyldigheten i enlighet med artikel 3 i direktivet.

Lagens 7 § gäller verksamhetsområden ur kommunens synvinkel, inte ur ett enskilt vattentjänstverks eller verksamhetsområdes synvinkel. Bestämmelsen defi-

nierar således vilka områden som skall ingå i verksamhetsområdena. Då kommunen uppfyller sina förpliktelser enligt bestämmelsen skall den också beakta 8 § i lagen som närmar sig verksamhetsområdena ur vattentjänstverkets perspektiv. Enligt bestämmelsen kan för vattentjänstverket inte godkännas ett sådant verksamhetsområde att det inte kan anses att verket förmår ombesörja dess vattentjänster på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt. Verksamhetsområdet skall således granskas också ur verkets synvinkel: ett visst område får alltså endast ingå i verksamhetsområdet för ett sådant vattentjänstverk som har förutsättningar att ombesörja vattentjänsterna ekonomiskt och ändamålsenligt.

5.2 Godkännande av ett verksamhetsområde

I 8 § lagen om vattentjänster bestäms om beslut om godkännande av ett verksamhetsområde. Enligt paragrafen är det kommunen som godkänner verksamhetsområdet. Kommunens godkännande har ansetts nödvändigt på grund av verksamhetsområdets stora betydelse. Godkännandet av verksamhetsområdet har på sätt och vis ersatt förfarandet för godkännande som allmänt vatten- och avloppsverk. Lagen fastslår inte vilket kommunalt organ som godkänner verksamhetsområdet utan detta får kommunen själv avgöra. Kommunfullmäktiges beslut behövs således inte på samma sätt som tidigare vid godkännandet av ett verk som allmänt vatten- och avloppsverk. Fullmäktige fattar dock beslut i frågan ifall bestämmanderätten inte har överförts genom en instruktion.

Beslutet om godkännande fattas antingen på förslag av vattentjänstverket eller, om inget sådant förslag lagts fram, efter att vattentjänstverket har hörts. På detta sätt har verken alltid själva en möjlighet att ta ställning till avgränsningen. Innan beslutet om godkännande fattas skall också ett utlåtande av tillsynsmyndigheten begäras. Därmed fås också tillsynsmyndigheternas synpunkter på avgränsningen med i beslutsfattandet. Även om man i lagen talar om tillsynsmyndigheten i singularis innebär det alla de tillsynsmyndigheter som nämns i lagen, dvs. den regionala miljöcentralen, kommunens miljöskyddsmyndighet och kommunens hälsoskyddsmyndighet. Det finns ett särskilt omnämnande om detta i motiveringen till lagen. Också ägarna och innehavarna till fastigheterna på området skall beredas tillfälle att bli hörda innan beslutet om godkännande fattas.

Man skall också uppmärksamma att vattentjänstverkets verksamhetsområde inte är bundet till kommungränserna. Lagen ställer inga hinder för att verksamhetsområdet utvidgas till att omfatta flera kommuners områden. I syfte att

åstadkomma välfungerande vattentjänster kan det vara nog så ändamålsenligt att verksamhetsområdet sträcker sig utanför kommungränserna. Om så är fallet godkänner varje enskild kommun verksamhetsområdet för sin egen del.

Beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde är ett överklagbart beslut, i vilket också verket och tillsynsmyndigheten kan söka ändring genom besvär (32 § 3 mom.). Besvärsgunden kan till exempel vara att det vid beslutsfattandet inte har beaktats verkets förutsättningar att ombesörja vattentjänsterna på ett ekonomiskt sätt eller att avgränsningen i övrigt strider mot lagen om vattentjänster. Ett beslut om att utanför avgränsningen lämna ett område som skall omfattas av förpliktelsen att ordna vattentjänster eller som enligt 7 § i lagen skall ingå i verksamhetsområdet medför inte som sådant att hela beslutet är lagstridigt. Ett dylikt område kan nämligen inkluderas i verksamhetsområdet för något annat vattentjänstverk eller – i andra fall än i enlighet med lagens 7 § - så kan kommunen vidta andra åtgärder för att uppfylla sina förpliktelser.

5.3 Aspekter på beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde

Begreppet verksamhetsområde i lagen om vattentjänster är annorlunda jämfört med lagen om vatten- och avloppsverk. Enligt lagen om vattentjänster godkänner kommunen ett verksamhetsområde – inte separata verksamhetsområden – för ett vattentjänstverks vattenförsörjning och avloppshantering. Vattenlednings- och avloppsnäten för ett vattentjänstverk som fungerar som såväl vattenverk som avloppsverk behöver inte vara lika omfattande inom ramen för det verksamhetsområde som fastställts för verket. Enligt 8 § 3 mom. lagen om vattentjänster skall i beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde därför specificeras de områden som skall omfattas av vattenledningsnätet och de områden som skall omfattas av avloppsnätet.

Behovet av vattentjänster avgör vilka områden som skall omfattas av verkens ledningsnät. I beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde skall sålunda specificeras de områden som skall omfattas av verkets vattenledningsnät, de områden som skall omfattas av verkets avloppsnät och de områden som skall omfattas av verkets dagvattenavloppsnät. I praktiken slås gränserna fast på kartor enligt fastighetsgränserna. Man skall alltså observera att det inte är verksamhetsområdets avgränsning som avgör hur långt verkets ledningsnät skall anläggas utan specificeringen i beslutet om godkännande av vilka områden som skall omfattas av ledningsnätet.

Verksamhetsområdena för verken kan också vara överlappande om det är olika verk som ombesörjer vattenförsörjningen och avloppshantering. Såsom hittills kan det inom ett verksamhetsområde också kvarstå områden för vilka ombesörjandet av vattentjänster inte nödvändigtvis förutsätter att det anläggs ett distributionsnät för hushållsvatten eller ett avloppsnät. Därmed är det inte nödvändigt att lämna t.ex. parker utanför ett verksamhetsområde, även om de inte behöver omfattas av verkets ledningsnät.

Tidtabellen för byggande av vattenlednings- och avloppsnät bestäms utifrån såväl beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde som bestämmelserna i lagen om vattentjänster. I beslutet om godkännande skall utöver en specificering av områdena fastställas en målinriktad tidtabell för när ledningsnäten skall anläggas i de olika delarna av verksamhetsområdet. Tidtabellen är emellertid inte bindande utan riktgivande, och på basis av den kan ägarna och innehavarna av fastigheter på verksamhetsområdet uppskatta när ledningsnätet kommer att anläggas i närheten av deras fastighet.

Utöver de lagstadgade förpliktelseerna kan vattentjänstverket åta sig att inom sitt verksamhetsområde eller utanför det producera andra vattentjänster än vattenförsörjning och avloppshantering för vilka verket ansvarar direkt med stöd av lagen. Dyliga kan till exempel vara ombesörjandet av tillräckliga mängder släckningsvatten för räddningsverksamhetens behov. På grundval av lagen om räddningsväsendet (561/1999) är kommunen skyldig att ombesörja att brandkåren har tillgång till släckningsvatten i tillräckliga mängder för räddningsverksamhetens behov. På motsvarande sätt kan verket åta sig att ombesörja avledandet och behandlingen av dagvatten från allmänna områden, vilket annars ägaren eller innehavaren till fastigheten, dvs. i praktiken oftast kommunen, ansvarar för. Överlåtandet av dyliga uppgifter till vattentjänstverket förutsätter emellertid att verket och kommunen sinsemellan avtalar om saken.

6 Vattentjänstverkets skyldighet att ombesörja vattentjänster

Om vattentjänstverkets skyldighet att ombesörja vattentjänster bestäms i lagens 9 §, vars innehåll fastställs i det beslut om godkännande av ett verksamhetsområde som avses i 8 §. I 14 § finns bestämmelser om vattentjänstverkets skyldighet att dra försorg om kvaliteten på hushållsvatten, i 15 § bestäms om kontrollskyldigheter och i 16 § om upplysningsplikt.

6.1 Ombesörjande

Enligt 9 § lagen om vattentjänster ombesörjer vattentjänstverket vattentjänsterna inom sitt verksamhetsområde i överensstämmelse med samhällsutvecklingens behov i enlighet med kommunens beslut om godkännande av verksamhetsområde. Innehållet i vattentjänstverkets skyldighet att ombesörja vattentjänster avgörs således dels i enlighet med beslutet om godkännande av ett verksamhetsområde och dels med stöd av bestämmelserna i lagen om vattentjänster. Med ombesörjande avses i bestämmelsen anläggandet av ett distributionsnät för hushållsvatten och anläggandet och upprätthållandet av avloppsnät liksom även leverans av hushållsvatten samt avledande av avloppsvatten, dagvatten och dräneringsvatten, samt uppgifter som anknyter till dessa.

Omfattningen av skyldigheten att ombesörja vattentjänster och tidtabellen för vidtagande av behövliga åtgärder för att uppfylla denna skyldighet avgörs på basis av behoven av vattentjänster inom olika delar av verksamhetsområdet. Till exempel skall vattentjänstverkets ledningsnät anläggas efterhand som de områden som skall omfattas av ledningsnätet byggs ut. Man skall observera att innehållet i skyldigheten att ombesörja vattentjänster inte i bestämmelsen har kopplats ihop med verkets ekonomiska förutsättningar, utan dessa skall enligt 8 § 2 mom. beaktas redan då verkets verksamhetsområde godkänns. De skyldigheter och rättigheter som föreskrivs i lagen om vattentjänster är i kraft också inom det verksamhetsområde för ett vattentjänstverk som slagits fast med stöd av lagen om allmänna vatten- och avloppswerk ända tills kommunen med stöd av den nya lagen godkänner ett verksamhetsområde för vattentjänstverket.

Den gällande huvudregeln för fastigheter belägna inom verksamhetsområdet är att de är skyldiga att ansluta sig till verkets ledningsnät. För undvikande av orimliga situationer skall dock kommunens miljöskyddsmyndighet befria fastigheten från anslutningsskyldigheten under vissa förutsättningar som föreskrivs i lagen. Anslutningsskyldigheten är ömsesidig, varför verket med vissa undantag också måste tillåta att en fastighet ansluter sig till ledningsnätet.

Ägaren eller innehavaren till en fastighet är alltid skyldig att ombesörja vattentjänsterna för sin egen fastighet. Varken kommunens eller vattentjänstverkets ålägganden kan undanröja denna skyldighet. För tydlighetens skull finns en uttrycklig bestämmelse om detta i 6 § 1 mom., vars betydelse är enbart informativ. Det väsentliga med tanke på skyldigheten är huruvida fastigheten är belägen inom vattentjänstverkets verksamhetsområde eller inte. Avgränsningen av verksamhetsområdet är således avgörande både för verkets och fastighetens skyldigheter.

Skyldigheterna enligt lagen om vattentjänster gäller enbart verksamhetsområdet. Till dessa delar ombesörjs vattentjänsterna i regel med vattentjänstverkets hjälp, eftersom fastigheten är skyldig att ansluta sig till vattentjänstverkets ledningsnät. Skyldigheterna för en fastighet som är belägen utanför verksamhetsområdet baserar sig inte direkt på lagen om vattentjänster, utan de härrör i första hand från hälsoskyddslagen, miljöskyddslagen samt markanvändnings- och bygglagen och regleringen som är underställd dessa.

En detalj som skall uppmärksammas är att så kallade allmänna områden inte intar någon särställning vad beträffar begreppet fastighet, utan de jämföras med fastigheter i lagen om vattentjänster. Därmed är det ägaren eller innehavaren till området, och inte kommunen, som svarar för vattentjänsterna i fråga om dessa områden. Denna skyldighet undanröjs inte genom vattentjänstverkets ålägganden. En annan sak är att verket kan åta sig att ombesörja vattentjänsterna också för allmänna områden, men någon skyldighet som direkt baserar sig på lag finns inte utöver de bestämmelser som gäller anslutningen.

6.2 Krav på hushållsvattnets kvalitet

Enligt 14 § lagen om vattentjänster skall vattentjänstverket se till att det hushållsvatten som verket levererar uppfyller kvalitetskraven i hälsoskyddslagen. Bestämmelsen i paragrafen behövs också därför att hälsoskyddslagen inte uppger någon bestämmelse om vatten- och avloppsverkets ansvar för att dra försorg om kvaliteten på hushållsvatten.

Med avseende på avgränsningen av ansvarsförhållandena är det skäl att observera att verket givetvis inte har någon skyldighet att dra försorg om kvaliteten på hushållsvatten, om t.ex. vattenomsättningen i fastighetens vatten- och avloppsin- stallationer är ovanligt långsam av skäl som beror på vattenanvändaren. En så- dan situation kan uppstå t.ex. när fastigheternas egna ledningsavsnitt är långa el- ler när vattnet av andra orsaker blir stående i ledningsnätet för en längre tid.

6.3 Kontroll och upplysning

En ny bestämmelse i lagen om vattentjänster är verkens skyldighet att kontrolle- ra mängden av och kvaliteten på det råvatten som det använder samt vattens- vinnet i verkets ledningsnät (15 §). Avsikten är att genom en förordning som ut- färdas med stöd av 36 § 2 punkten bestämma närmare om kontrollen och om de uppgifter som skall insändas utifrån den. Kontrollskyldigheten anknyter dels till genomförandet av Europiska gemenskapernas direktiv, men dess syfte är också att säkerställa att kvaliteten på sådant yt- och grundvatten som är viktigt för vattenförsörjningen förblir god.

I 16 § lagen om vattentjänster har vattentjänstverket ålagts att ge information om kvaliteten på hushållsvattnet, nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas. Tillsammans med specificeringen av bok- föringen för ett kommunalt vattentjänstverk förbättrar upplysningsplikten om hur avgifterna bildas för sin del att prissättningen är överblickbar. Dessutom sä- kerställer upplysningsplikten att det finns tillräckligt med aktuell information om hushållsvattnets kvalitet och nivån på hanteringen av avloppsvatten. Informatio- nen bör vara tillräcklig, men varje vattentjänstverk kan självt avgöra informa- tionssättet utifrån sina resurser. Det är meningen att informationen inte skall för- anleda verket oskäligen extra kostnader.

I 16 § lagen om vattentjänster finns också en bestämmelse om informationsutby- te mellan verket och kunden. På grundval av bestämmelsen bör verket redan innan anslutningsavtalet uppstår ge de upplysningar som kunden vill ha om t.ex. villkoren i det avtal som kommer att ingås och om eventuella alternativ. Å andra sidan lämnar kunden vattentjänstverket t.ex. de upplysningar om fastigheten och dess vatten- och avloppsin- stallationer som behövs för anslutningsåtgärderna samt de uppgifter som behövs för leverans av vatten och avledande av avlopps- vatten. När avtal har ingåtts mellan verket och kunden bör avtalsparterna ock- så i övrigt lämna varandra de uppgifter som behövs för uppfyllande av avtalet i enlighet med själva avtalet och allmänna avtalsrättsliga principer.

Skyldigheterna enligt lagen om vattentjänstverk undanröjer inte kontroll- och uppföljningsskyldigheterna enligt hälsoskyddslagen, utan vattentjänstverket skall också iaktta dem i sin verksamhet.

7 Anslutning till ledningsnät

Om fastigheternas skyldighet att ansluta sig till vattentjänstverkets vattenledning och avlopp inom verkets verksamhetsområde bestäms i 10 §. Om befrielse från anslutningsskyldigheten föreskrivs i 11 § och om förbindelsepunkter i 12 §. Bestämmelser om planering, byggande, underhåll och drift av vatten- och avloppsanordningar finns i 13 § och om vattentjänstverkets rätt att röra sig på en kunds fastighet och där vidta vissa åtgärder bestäms i 17 §.

7.1 Anslutningsskyldighet

Enligt lagen om vattentjänster är huvudregeln den att en fastighet som är belägen inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde skall anslutas till verkets vattenledning och avlopp. På motsvarande sätt är vattentjänstverket skyldigt att tillåta att fastigheterna ansluter sig. Trots den allmänna anslutningsskyldigheten har vattentjänstverket rätt att vägra att till sitt ledningsnät ansluta fastigheter som på grund av sin vattenförbrukning eller beskaflenheten eller mängden av det avloppsvatten som skulle ledas in i avloppet är sådana att verkets verksamhet eller förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt sköta andra kunders vattentjänster skulle äventyras. Begränsningen motsvarar den begränsning av anslutningsrätten som ingår i lagen om allmänna vatten- och avloppsverk. Dess praktiska betydelse är närmast att verket kan ställa upp särskilda villkor för anslutningen av en sådan fastighet.

Med en fastighet enligt lagen om vattentjänster avses en sådan fastighet som är i behov av vattentjänster. Således omfattar anslutningsskyldigheten inte t.ex. obebyggda fastigheter, vilka inte heller separat behöver ansöka om befrielse från anslutningsskyldigheten fastän de skulle vara belägna inom verksamhetsområdet.

7.2 Befrielse

Skyldigheten att ansluta fastigheterna till ledningsnätet är huvudregeln, som en fastighet kan befrias från bara i undantagsfall. Om sådana undantagsfall bestäms i 11 §. Enligt bestämmelsen fattas på ansökan beslut om befrielse från fall till fall av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Det har inte ansetts att be-

frielse är något som vattentjänstverket och ägaren eller innehavaren av en fastighet kan komma överens om, eftersom befrielse från anslutningsskyldigheten kommer i fråga bara när de villkor som anges i lagen uppfylls. Det är fråga om juridiska förutsättningar, och när dessa uppfylls skall befrielse alltid beviljas.

En allmän förutsättning för befrielse är enligt 11 § 2 mom. 1 punkten att anslutningen av särskilda skäl skulle bli oskälig för ägaren eller innehavaren av fastigheten. Särskilda skäl är t.ex. storleken av kostnaderna för anslutningen eller det obetydliga behovet av vattentjänstverkets tjänster. I lagen anges de särskilda skälen inte närmare, utan förekomsten av dem prövas från fall till fall. Förekomsten av särskilda skäl räcker alltså inte ensam som grund för befrielsen, utan dessutom förutsätts att anslutningen blir oskälig för ägaren eller innehavaren av fastigheten.

Befrielsen bedöms såväl ur fastighetens ägares och innehavares som ur vattentjänstverkets synvinkel. Ett av målen för anslutningsskyldigheten är att trygga vattentjänstverkets ekonomiska verksamhetsbetingelser inom verksamhetsområdet. Av denna orsak bestäms i 2 mom. 2 punkten att befrielsen inte får äventyra ekonomiska och ändamålsenliga vattentjänster inom vattentjänstverkets verksamhetsområde. Vid bedömningen av förutsättningarna skall utöver den aktuella ansökan om befrielse även beaktas de redan beviljade och de förväntade undantagen.

Utöver de allmänna förutsättningarna föreskrivs i 11 § 2 mom. 3 punkten om de särskilda förutsättningar som är tillämpliga beroende på huruvida frågan gäller befrielse från anslutning till vattenledning, avlopp eller avlopp för avledande av dag- och dräneringsvatten. Enligt denna bestämmelse förutsätts det att vattentjänsterna kan ordnas på ett ändamålsenligt sätt utan anslutning. Härvid skall också aspekter i anslutning till hälsoskydd och miljöskydd beaktas då befrielse från anslutning till vattenledning och avlopp prövas.

Innan beslutet om befrielse fattas skall ett utlåtande begäras av hälsoskyddsmyndigheten. Också vattentjänstverket samt ägaren eller innehavaren av fastigheten och den regionala miljöcentralen skall ges tillfälle att bli hörda. På så sätt kan vattentjänstverket föra fram sin syn på om avvikelsen ensam eller tillsammans med de andra undantag som beviljats skulle äventyra en ekonomisk och ändamålsenlig skötsel av vattentjänsterna inom verkets verksamhetsområde. En rättslig förutsättning för ett beslut om befrielse från anslutningsskyldigheten är alltså att verket hörs. Ändring i beslutet får sökas enligt 32 §.

7.3 Förbindelsepunkter

Förbindelsepunkten avgör gränsen för verkets och fastighetens ansvar för vatten- och avloppsanordningarna. Enligt 12 § skall förbindelsepunkterna vara belägna i fastighetens omedelbara närhet. Något minimiavstånd har inte slagits fast, men enligt motiveringen till lagen har syftet inte varit att ändra tidigare praxis.

Rådande praxis har å ena sidan baserat sig på 9 § lagen om allmänna vatten- och avloppsverk där det bestäms att förbindelsepunkten utanför detaljplaneområden inte får förläggas på längre avstånd än etthundra meter från närmaste byggnad som ansluts till ledningsnätet. Å andra sidan är enligt 10 § hälsoskydds-förordningen ägaren eller innehavaren av en fastighet inom ett detaljplaneområde skyldig att bygga en anslutning till den allmänna vattenledningen och avloppet, om vattenledningen eller avloppet finns högst 20 meter från gränsen till tomten.

Även om avsikten inte är att ändra praxis enligt tidigare bestämmelser bör man komma ihåg att det endast är fråga om riktgivande gränser. I stället för fasta meterantal avgörs frågan på basis av förhållandena från fall till fall. Med stöd av bestämmelsen om bemyndigande i lagen om vattentjänster (36 § 1 punkten) kan dock närmare bestämmelser om saken vid behov utfärdas genom förordning.

Lagens 12 § hindrar inte att verket och den anslutande fastigheten kan avtala om förbindelsepunkterna också på annat sätt. Kravet på minimiavstånd är också avsett att gälla enbart sådana fastigheter som är belägna inom vattentjänstverkets verksamhetsområde. Vid avtal om att till verkets ledningsnät ansluta en fastighet utanför verksamhetsområdet kan verket fastställa att förbindelsepunkten förläggas på ett längre avstånd från fastigheten än i dess omedelbara närhet.

7.4 Vatten- och avloppsanordningar för en fastighet

I lagen om vattentjänster finns också bestämmelser om fastighetens vatten- och avloppsanordningar. Enligt 13 § svarar ägaren eller innehavaren av en fastighet för fastighetens vatten- och avloppsanordningar ända fram till förbindelsepunkten. Med vatten- och avloppsanordningar avses sådana vatten- och avloppsledningar samt tillbehör och anläggningar för dem fram till förbindelsepunkten som hör till en fastighet som anslutits till ett vattentjänstverks ledningsnät.

Ny är bestämmelsen att ägaren eller innehavaren av en fastighet är skyldig att säkerställa att fastighetens vatten- och avloppsanordningar passar ihop med verkets anordningar (13 § 1 mom.). Detta avser såväl dimensioneringen som materialvalen. Motsvarande skyldigheter har hittills ingått i de allmänna föreskrifter som ett allmänt vatten- och avloppsverk har haft rätt att meddela.

Vattentjänstverket har enligt lagen rätt att inspektera beskaffenheten, skicket och funktionen i fråga om anordningar som har anslutits till verkets anordningar (13 § 2 mom.). Eventuella inspektionsåtgärder skall emellertid utföras så att de medför så liten olägenhet som möjligt för fastighetens användning.

En representant för vattentjänstverket har också enligt lagen rätt att vid behov röra sig på en kunds fastighet och där vidta åtgärder som behövs för anläggande, underhåll och drift av verkets anläggningar (17 § 1 mom.). Ägaren eller innehavaren av fastigheten skall dock i regel underrättas i förväg om besöket eller åtgärderna. Det är också förbjudet att vålla onödiga olägenheter eller skador (17 § 2 mom.). Vattentjänstverket skall alltid ersätta de olägenheter och skador som vållas.

8 Avtal

Om avtal om vattentjänster och ingående av dem bestäms i 21 § och om allmänna leveransvillkor för vattentjänster i 22 §. Om ändring av avtalsvillkor bestäms i 21 § och om uppsägning av avtal i 24 §. Bestämmelser om behandling av tvistemål finns i 34 §.

8.1 Avtal om anslutning och anlåtande

En av utgångspunkterna för revideringen av lagen om vattentjänster var att samordna avtal och förfaranden genom att helt och hållet övergå till ett privaträttsligt system. Enligt det är förhållandet mellan vattentjänstverket och kunden ett avtalsförhållande av privaträttsligt slag, således behandlas tvistemålen vid tingsrätten (34 §). Även en kommunal inrättning är i samma ställning som andra verk, dvs. verket fungerar inte som en kommunal myndighet utan som en näringsidkare. I jämförelse med ordinära privaträttsliga avtalsförhållanden innehåller avtalen om vattentjänster ett särdrag, nämligen anslutningstvång av vilket i praktiken följer ett avtalstvång. Detta, samt det faktum att vattentjänsterna betraktas som nödvändighetstjänster, är bakgrunden till att detta avtalsförhållande regleras på lagnivå.

Om själva avtalen föreskriver lagen att de skall ingås skriftligen eller elektroniskt på så sätt att avtalets innehåll inte kan ändras ensidigt och att avtalet förblir tillgängligt för vardera parten (21 §). Lagen baserar sig på den så kallade tvåavtalsmodellen enligt vilken det ingås såväl ett anslutningsavtal som ett separat avtal om anlåtande av vattentjänster. Genom detta vill man å ena sidan framhålla att den som ingår anslutningsavtal kan vara en annan än den som anlitar vattentjänsterna. En sådan situation uppstår t.ex. när en fastighetsägare som ingått anslutningsavtal arrenderar ut sin fastighet och arrendatorn ingår avtal med verket om leverans av vatten och avledande av avloppsvatten. Å andra sidan hänför sig åtskillnaden till den olikhet i fråga om avtalens beständighet som följer av 24 § i lagen.

Lagen möjliggör emellertid också nuvarande allmänna praxis, enligt vilken anslutningsavtalet och avtalen om vattentjänstverkets tjänster ingås genom en och samma handling, om abonnenten är identisk med den som anlitar tjänsterna.

8.2 Allmänna leveransvillkor

Allmänna leveransvillkor är en nyhet som lagen om vattentjänster fört med sig. Med allmänna leveransvillkor avses de allmänna villkor om anslutning till ledningsnätet och om verkets tjänster som fogas till avtalen om vattentjänster. Genom de allmänna leveransvillkoren ersätts största delen av de allmänna föreskrifter som avses i 11 § lagen om allmänna vatten- och avloppsverk och som ägarna av allmänna vatten- och avloppsverk har haft rätt att meddela. Avsikten är också att i de allmänna leveransvillkoren inbegripa frågor som ingått i de allmänna föreskrifterna. En del av dem har dock lyfts upp till lagnivå medan en del däremot regleras endast genom villkoren i avtalet mellan verket och kunden.

Lagen om vattentjänster förutsätter att de allmänna leveransvillkoren för vattentjänster skall utarbetas så att de är skäliga och rättvisa (22 § 1 mom.). Rättvisa innebär att olika kunder inte obefogat försätts i olika ställning. Som oskäliga kan åter anses villkor som utan grundad anledning försvårar kundens möjligheter att dra nytta av verkets tjänster.

Konsumentombudsmannen övervakar de allmänna leveransvillkorens lagenlighet med avseende på konsumentskyddet. En företrädare för konsumentombudsmannen har tillsammans med vatten- och avloppsverksföreningen utarbetat villkoren. I samband därmed förhandlar konsumentombudsmannen fram allmänna standardavtalsvillkor och avtalsmodeller för sektorn i samarbete med Finlands Kommunförbund, kommunerna och representanter för vattentjänstverken.

8.3 Ändring av avtalsvillkor

I 23 § lagen om vattentjänster ställs förutsättningar för när vattentjänstverket ensidigt får ändra avtalsvillkoren. Dessa ändringar gäller såväl allmänna leveransvillkor, avtalsvillkor som avgifter. Huvudregeln anger att ändring är möjlig bara på de grunder som specificeras i avtalsvillkoren så, att avtalets innehåll som helhet inte ändras i väsentlig mån (23 § 1 mom. 1 punkten). En ändringsgrad av väsentlighet bedöms för varje kund genom jämförelse med det avtal som är i kraft vid ändringstidpunkten och inte med det ursprungliga avtalet. Också en ändring av avgifterna betraktas som en ändring av avtalsvillkoren.

Avgifter och avtalsvillkor kan ändras med stöd av en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring (23 § 1 mom. 2 punkten). Här hänvisas till sådana ändringar eller beslut som inte har kunnat

beaktas när avtalet ingåtts. Dessutom kan avtalet ändras, om något särskilt skäl till det föreligger på grund av att omständigheterna har förändrats väsentligt (23 § 1 mom. 3 punkten). Det har ansetts nödvändigt med en sådan allmän bestämmelse eftersom avtalen om vattentjänster vanligen är i kraft länge, varför befogat skäl att ändra avtalsvillkoren ibland kan förekomma. Utöver de egentliga ändringarna har vattentjänstverket dessutom rätt att göra små ändringar av avtalsvillkoren (23 § 2 mom.). Dessa justeringar får inte påverka det centrala innehållet i avtalet.

I lagen finns också en bestämmelse om förfarandet vid ändring av avtalet med stöd av motiveringarna ovan (23 § 3 mom.). Enligt bestämmelsen skall vattentjänstverket i god tid innan avtalet ändras sända kunden ett meddelande där det anges till vilka delar avtalet kommer att ändras och vilka de nya avgifterna eller de andra avtalsvillkoren kommer att vara. Också grunden för ändringen skall anges. Då ändringen grundar sig på något annat skäl än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring, får ändringen träda i kraft tidigast inom en månad efter det att meddelandet har sänts.

8.4 Uppsägning av avtal

På grund av anslutningstvånget har också uppsägningen av avtal begränsats i lagen. Huvudregeln är därför att ett anslutningsavtal inte kan sägas upp.

Därmed övergår anslutningsavtalet jämte rättigheter och skyldigheter på den nya ägaren i samband med att fastigheten överläts. Enligt 24 § 1 och 2 mom. är en uppsägning av anslutningsavtalet möjlig inom vattentjänstverkets verksamhetsområde bara i sådana situationer där ingen anslutningsskyldighet längre finns eftersom omständigheterna har förändrats sedan avtalet ingicks.

Från vattentjänstverkets synpunkt avser detta framför allt en situation där fastighetens vattenanvändning eller beskaffenheten eller mängden av det avloppsvatten som leds in i avlopp från fastigheten har förändrats efter anslutningen på så sätt att verket inte längre är skyldigt att tillåta att fastigheten ansluts till ledningsnätet med stöd av 10 § 2 mom. När vattentjänstverkets behov av att säga upp avtalet bedöms i en sådan situation gäller det dock att beakta också verkets rätt att ändra avtalet när särskilda skäl till det finns sedan omständigheterna har förändrats väsentligt.

I enlighet med detta bör uppsägning vara möjlig endast om situationen inte kan rättas till genom att avtalsvillkoren ändras. I lagen bestäms därför att verket

kan säga upp anslutningsavtalet bara om hållandet av avtalet i kraft skulle vara oskäligt på grund av att omständigheterna har förändrats. När oskäligheten bedöms bör hänsyn tas till exempelvis dels verkets skyldighet att underhålla vattentjänstverket, dels fastighetens eventuella behov av att framdeles anlita vattentjänstverkets tjänster. Att en fastighet t.ex. tillfälligt blir obebodd är inte i sig en tillräcklig grund för uppsägning av anslutningsavtalet.

Inom verksamhetsområdet har vattentjänstverkskundens rätt att säga upp anslutningsavtalet blivit kopplad till befrielse från anslutningsskyldigheten. Om detta föreskrivs i 10 § 2 mom., enligt vilket kunden får säga upp ett avtal om anslutning till ledningsnätet endast om fastigheten har beviljats befrielse från anslutningsskyldigheten med stöd av 11 §. Ägaren eller innehavaren av en fastighet bör således ansöka om befrielse före uppsägningen.

Tillämpningen av den bestämmelse som begränsar uppsägningsrätten har inte begränsats enbart till vattentjänstverkets verksamhetsområden, utan den gäller också sådana fastigheter utanför verksamhetsområdet med vilka verket har ingått avtal. På så sätt har man velat säkerställa vattentjänsternas kontinuitet också i de områden utanför verkets verksamhetsområde där verket har anlagt ledningar. Däremot har vattentjänstverkskundernas uppsägningsrätt utanför vattentjänstverkets verksamhetsområde inte begränsats i lagen om vattentjänster.

Det är ändamålsenligt att också ett avtal om tillhandahållande och anlitande av vattentjänstverkets tjänster får sägas upp i samband med uppsägningen av ett anslutningsavtal. Det finns en uttrycklig bestämmelse om detta i lagen. Den uppsägningsrätt som föreskrivs i bestämmelsen gäller vattentjänstverkets tjänster som motsvarar ett anslutningsavtal som sägs upp. Bestämmelsen ger med andra ord ingen rätt att säga upp ett avtal om avloppshantering, om fastigheten befrias från den anslutningsskyldighet som gäller vattenledning. I övrigt kan vattentjänstverket säga upp ett avtal om tillhandahållande och anlitande av tjänster endast under de förutsättningar som anges i 24 § 3 mom. Däremot finns det ingen bestämmelse om kundens rätt att säga upp ett sådant avtal, utan kundens uppsägningsrätt bestäms utifrån avtalsvillkoren.

Vattentjänstverkets uppsägningsrätt är kopplad till de grunder på vilka verket kan avbryta en vattentjänst. Enbart motsvarandet av förutsättningarna för avbrott ger dock inte verket rätt att säga upp avtalet, utan rätten uppkommer endast om hållandet av avtalet i kraft skulle vara oskäligt på grund av försummelsen eller överträdelsen. En sådan situation kan uppstå t.ex. när vattentjänsterna

med stöd av 26 § har varit avbrutna en längre tid, och det inte är att vänta att kunden skall rätta till sin underlåtenhet eller överträdelse.

Enligt bestämmelsen räcker inte den omständigheten att kunden byts som grund för att vattentjänstverket skall kunna säga upp ett avtal om tjänster. På så sätt övergår i regel också avtal om verkets tjänster t.ex. till en ny ägare av fastigheten. I en sådan situation kan verket emellertid vid behov ha möjligheter att ändra avtalsvillkoren. Om vattenförbrukningen eller beskaffenheten eller mängden av avlopps-, dag- eller dräneringsvatten som leds in i avlopp från fastigheten förändras väsentligt i och med den nya kunden, kan verket också ha rätt att säga upp anslutningsavtalet med stöd av 24 § 1 mom. och därigenom också ett avtal om tjänster med stöd av 4 mom.

9 Konsumentskyddsbestämmelser

De egentliga konsumentskyddsbestämmelserna i lagen om vattentjänster finns i 6 kap., som innehåller 26 § som reglerar avbrott i vattentjänsterna, 27 § som gäller fel och prisavdrag och 28 § som gäller skadestånd. Om dessa bestämmelsers tvingande natur bestäms i 25 §. Definitionen av en konsument ges i 3 § 6 punkten genom en hänvisning till konsumentskyddslagen.

9.1 Avbrott i vattentjänsterna

Med tanke på den rättsliga ställningen för dem som använder ett vattentjänstverks tjänster är det väsentligt att det i lagen föreskrivs om alla frågor som är centrala i avseende på vattentjänsternas karaktär av nödvändighetstjänster. På detta sätt har man velat säkerställa att övergången från ett delvis offentligt system till ett privaträttsligt system inte äventyrar tillgången till vattentjänster. En viktig del av denna reglering är de tvingande konsumentskyddsbestämmelserna i 6 kap. som riktar sig till vattentjänsterna och som bland annat begränsar vattentjänstverkens rätt att avbryta leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten. Konsumentombudsmannen övervakar att dessa bestämmelser efterföljs.

Den tvingande natur som grundar sig på 25 § avser att det i ett avtal mellan ett verk och en konsument är möjligt att i övrigt ingå överenskommelser inom ramen för avtalsfriheten, men inte på ett sätt som försvagar denna miniminivå. Ett avtalsvillkor som avviker till nackdel för konsumenten från miniminivån för konsumentskyddet är utan verkan. Konsumentskyddsbestämmelserna tillämpas på andra kunder om inget annat bestäms någon annanstans.

Konsumentskyddsbestämmelserna begränsar vattentjänstverkets rätt att avbryta vattenleveransen och avledandet av avlopps-, dag- och dräneringsvatten. Enligt bestämmelsen är avbrott tillåtet, om kunden i väsentlig mån har försummat att betala avgifter eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser (26 § 1 mom.). Vilket som helst dröjsmål med betalningen eller vilken som helst försumelse av annat slag ger enligt förslaget alltså inte rätt till avbrott, utan försummelsen bör vara väsentlig.

I praktiken har vatten- och avloppsverken i allmänhet kommit överens om betalningsarrangemang vid dröjsmål och vidtagit åtgärder för avbrytande av vattendistributionen först när det obetalda beloppet har överstigit en viss gräns. Det var inte meningen att tillvägagångssätt som verken och kunderna har befunnit goda skulle försvåras genom regleringen. I lagen behövdes emellertid en bestämmelse som ger vattentjänstverket rätt att utan påföljder avbryta leveransen vid behov trots avtalsförhållandet, även om detaljerna fastställs närmare i avtalet.

Enligt lagen om vattentjänster skall vattentjänstverket underrätta kunden om tidpunkten för avbrottet (26 § 2 mom.). För att kunden skall ha tillräckligt med tid att avhjälpa sin försummelse, får avbrottet inte ske förrän åtminstone fem veckor har förflutit sedan kunden underrättades om försummelsen eller avtalsbrottet och det hot om avbrott som är förknippat därmed. Ett undantag är en situation då verksamheten som står i strid med avtalet är ägnad att medföra omedelbar fara eller olägenhet för driften av verket, för hälsan eller för miljön. I sådana fall behöver tidsfristerna inte iakttas.

I 26 § 3 mom. ingår även bestämmelser om s.k. socialt prestationshinder. Ett sådant hinder skall enligt förslaget beaktas bara vid försummelse av betalningar som tas ut hos kunder och även i de fallen endast när kunden har underrättat vattentjänstverket om sådana särskilda omständigheter som avses i bestämmelsen. Sociala prestationshinder avser situationer då betalningsförsummelsen orsakas av konsumentens betalningssvårigheter som beror på sjukdom, arbetslöshet eller motsvarande omständigheter. Förekomsten av ett socialt prestationshinder avlyfter inte eventuella andra påföljder av förseningar med betalningen, t.ex. skyldighet att betala dröjsmålsränta och avgift för betalningsuppsmaningar som har sänts. Bestämmelser om socialt prestationshinder ingår också i lagen om försäkringsavtal (543/1994) och 7 kap. konsumentskyddslagen (38/1978), vilket gäller konsumentkrediter, samt elmarknadslagen (386/1995).

9.2 Fel i vattentjänsterna

Vattentjänstverket är ansvarigt för fel i vattentjänsterna inom sitt verksamhetsområde. Felet har definierats i 27 § 1 mom. lagen om vattentjänster. Enligt bestämmelsen är vattentjänsten behäftad med ett fel när vattenkvaliteten eller vattenleveranssättet eller vattentjänstverkets tjänster inte motsvarar det som kan förutsättas utifrån avtalet eller gällande lagstiftning. Vattentjänsten är behäftad med ett fel också när den kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten, om

inte avbrottet kan anses vara ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet.

Som fel enligt bestämmelsen betraktas t.ex. alltid leverans av sådant hushållsvatten som inte uppfyller de krav som anges i författningarna. Frågan om när det skall anses att leveransen av hushållsvatten som är av dålig kvalitet i övrigt är ett fel som avses i paragrafen avgörs genom avtal som vattentjänstverket och kunden ingår. Speciella situationer som gäller vattentjänsterna, t.ex. de situationer som följer av exceptionella vattenförhållanden, skall också beaktas i avtalen.

Ingen entydig tidsgräns för felets varaktighet har fastställts, eftersom felets varaktighet påverkas också av andra omständigheter än avbrottets varaktighet. Eftersom avbrott i vattentjänsterna kan ha mångahanda orsaker, också sådana som vattentjänstverket inte kan inverka på, eller t.ex. åtgärder som är nödvändiga för underhållet av ledningsnätet, betraktas det inte som ett fel som medför påföljder för vattentjänstverket om vattentjänsterna avbryts för en kort tid och detta inte upprepas ofta. Vid bedömningen skall uppmärksamhet ägnas bl.a. avbrottets verkningar samt på vilket sätt informationen om avbrottet har skötts och vilka åtgärder vattentjänstverket har vidtagit på grund av avbrottet.

Kunden har på grund av fel rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Prisavdraget vid avbrott utgör dock en sådan andel av den årliga grundavgiften som motsvarar minst två veckor (27 § 2 mom.). Åberopandet av fel förutsätter i samtliga fall att kunden underrättar vattentjänstverket om yrkandet på prisavdrag inom en rimlig tid från det att han eller hon observerade eller borde ha observerat felet.

9.3 Skadestånd

Ett fel i vattentjänsterna kan också göra vattentjänstverket skadeståndsskyldigt. Om detta bestäms i lagens 28 §. Enligt huvudregeln är vattentjänstverket skyldigt att ersätta den skada felet har vållat. Denna ersättningskyldighet täcker person- och egendomsskador. Ersättningsbestämmelsen motsvarar till dessa delar produktansvarslagen. Det är härvid fråga om ett så kallat strängt ansvar som inte förutsätter exempelvis ovarsamhet eller avsiktlighet. Man skall dock minnas att ansvaret enbart gäller skador som orsakats av fel, varför omfattningen av ansvaret i sista hand avgörs enligt vad som kan betraktas som fel. Å andra sidan begränsas detta ansvar inte till vattentjänstverkets kund utan det gäller alla vattenförbrukare i allmänhet.

Vattentjänstverkets ansvar för fel täcker först och främst personskador som t.ex. att vattenförbrukaren insjuknar för att det hushållsvatten som vattentjänstverket levererar inte uppfyller de kvalitetskrav som följer av hälsoskyddslagen. Skador på egendom skall enligt bestämmelsen alltså ersättas bara till den del det är fråga om egendom som är avsedd för enskild användning eller konsumtion (28 § 1 mom.). För ersättandet av de skador som felet vållat på annan egendom svarar vattentjänstverket däremot på grundval av avtal mellan verket och kunden.

Om ersättningar för ekonomisk skada finns en egen bestämmelse i lagen (28 § 2 mom.), enligt vilken också en ekonomisk skada omfattas av skadeståndsskyldigheten. Detta ansvar gäller dock endast en kunds skador. Dessutom kan ansvaret också begränsas genom avtal i fråga om andra kunder än de som kan betraktas som konsumenter. Verkets skadeståndsskyldighet sträcker sig heller inte till indirekta skador, om inte felet eller skadan beror på verkets vårdslöshet. Skador som är att betrakta som indirekta specificeras i 28 § 3 mom.

10 Avgifter för vattentjänster

De allmänna avgiftsgrunderna definieras i 18 § och avgifterna som skall uppbäras specificeras i 19 §. Lagens 21 § gäller ändring av avgifterna. Tvistemål gällande avgifter avgörs enligt 34 § i tingsrätten.

10. 1 Principer för avgifterna

Huvudregeln beträffande avgifterna är att de skall vara sådana att de täcker vattentjänstverkens investeringar och kostnader (18 § 1 mom.). Syftet är att inbegripa förorenarens ansvar i prisbildningsmekanismen för vatten. Redan i lagen om avloppsvattenavgift var principen om förorenarens ansvar den ursprungliga utgångspunkten. Vid beredningen av lagen om vattentjänster strävade man ändå till att beakta också den princip om kostnadstäckning som ingår i direktivet 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (EGT nr L 327), som trädde i kraft i december 2000.

Utöver principen om kostnadstäckning har regleringen av avgifterna som målsättning att avgifterna skall motsvara de faktiska kostnaderna så väl som möjligt. Denna så kallade kostnadsmotsvarighetsprincip är avsedd att för sin del trygga de ekonomiska verksamhetsbetingelserna för ett vattentjänstverk. I anslutning härtill finns också en bestämmelse om att det i avgifterna får ingå högst en skälig avkastning på kapitalet.

Kravet på att prissättningen skall vara överblickbar anknyter dels till kostnadstäckningen och dels också till kostnadsmotsvarigheten för avgifterna. För att prisbildningen skall kunna övervakas skall ett kommunalt vattentjänstverks bokföring vara åtskild i kommunens bokföring. Vattentjänstverken skall också ge tillräcklig information om hur de avgifter som uppbärs för vattentjänster bildas.

Trots principerna om kostnadstäckning och kostnadsmotsvarighet tillåter lagen om vattentjänster fortsättningsvis att vattentjänsterna stöds av medel från kommunen, staten och Europeiska gemenskapen. En uttrycklig bestämmelse om detta finns i 18 § 3 mom. Detta är möjligt eftersom man i enlighet med vattenramdirektivet får beakta sociala, miljörelaterade och ekonomiska verkningar och regionernas geografiska förhållanden och klimat.

Tillåtandet av stöd är primärt avsett att stödja genomförandet av kravet på skälighet och rättvisa i avgifterna till exempel om långa avstånd skulle medföra orimliga anslutningsavgifter. En viss flexibilitet i fråga om genomförandet av principen om kostnadstäckning undantränger dock inte principen om kostnads-motsvarighet, utan lagen förutsätter att ett eventuellt stöd beaktas som en kostnadsminskande faktor då avgifterna fastställs.

10.2 Grunder för avgifterna

De allmänna avgiftsgrunderna har definierats i 18 § lagen om vattentjänster. Enligt 1 mom. skall avgifterna för vattentjänster i första hand vara sådana att det är möjligt att täcka vattentjänstverkets investeringar och kostnader. I detta sammanhang skall kostnaderna uppfattas i relativt vidsträckt bemärkelse och i dem medräknas förutom de ekonomiska kostnaderna även t.ex. så kallade miljökostnader.

Som den andra avgiftsgrunden bestäms att det i avgifterna får ingå högst en skälig avkastning på kapitalet. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att avgifterna grundar sig på de faktiska kostnaderna för vattentjänster. Det skulle också motverka att avgifter för vattentjänster används till dold beskattning. Då lagen stiftades togs inte exakt ställning till vad som kan anses vara en skälig avkastning på kapitalet.

Det tredje kravet på avgifterna är att de skall vara skäliga och rättvisa (18 § 2 mom.). När skäligheten bedöms bör uppmärksamhet fästas vid den helhet som de olika avgifterna för vattentjänster utgör. Övervakningen av att avgifterna är skäliga är primärt en uppgift för konkurrensmyndigheten som också i fråga om vattentjänsterna har de behövliga befogenheterna utan någon vederbörlig bestämmelse i lagen om vattentjänster.

Kravet på rättvisa innebär för sin del att olika kunder, kundgrupper och områden i kommunen inom ramen för tillämpningsområdet inte utan grund försätts i en ställning som avviker från de andras. Detta hindrar emellertid inte att anslutnings- och grundavgifterna kan vara olika stora inom olika områden, om det föreligger grunder för detta.

Utöver de ovannämnda grunderna kan i avgifternas storlek beaktas behovet av att reglera vattenförbrukningen, ett särskilt användningsändamål för vattnet eller avloppsvattnets exceptionella beskaffenhet eller mängd (18 § 2 mom.). Enligt

behov skall man med prissättningen även främja en sparsam vattenanvändning och minskning av mängden avloppsvatten samt förebyggandet av att skadliga ämnen leds in i avlopp. Bestämmelsen är flexibel, eftersom en betydande minskning av vattenförbrukningen också kan tänkas leda till att kvaliteten på hushållsvatten försämras genom den lägre genomströmningstid för vattnet som beror på den minskade vattenanvändningen.

10.3 Avgifter

Enligt 19 § 1 mom. skall vattentjänstverket ta ut bruksavgift för vattentjänster. Bruksavgiften tas ut på grundval av mängden vatten som fastigheten använder och mängden och beskaffenheten av det avloppsvatten som avleds från fastigheten. Dessutom kan verket ta ut anslutningsavgift och grundavgift samt andra avgifter för de tjänster som verket tillhandahåller (19 § 2 mom.).

Med tanke på verkets verksamhetsbetingelser har det ansetts vara av vikt att anslutningsavgiften och bruksavgiften enligt 19 § 2 mom. nu kan vara av olika storlek i olika områden, om detta behövs för att kostnaderna skall riktas rätt, på grund av principen om förorenarens ansvar eller av någon motsvarande orsak. Bestämmelsen möjliggör också att verken kan uppbära separat avgift för avledandet av dagvatten och dräneringsvatten.

11 Myndigheter och tillsyn

Tillsynsmyndigheterna enligt lagen om vattentjänster definieras i 4 §. Om tillsyn och förvaltningstvång bestäms i 29 och 30 §. Bestämmelser om fastighetsägarens rätt att anhängiggöra ärenden finns i 31 §.

11.1 Tillsynsmyndigheter

Tillsynsmyndigheter enligt 4 § lagen är den regionala miljöcentralen, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljöskyddsmyndigheten. I lagen har inte specificerats de olika myndigheternas tillsynsuppgifter utan till denna del är myndigheternas tillsynsbefogenheter allmänna och baserar sig på den lagstadgade behörigheten för varje myndighet. Utgångspunkten är att alla myndigheter inom sitt verksamhetsfält övervakar såväl kommunernas som verkens verksamhet.

Tillsynen över vattentjänstverken har i lagen inte endast blivit de kommunala myndigheternas uppgift. Detta har inte ansetts vara ändamålsenligt, eftersom man dels inte ansåg att övervakningen av de kommunala verken kunde läggas enbart på de kommunala myndigheternas ansvar och dels därför att de regionala miljöcentralerna av tradition har en omfattande sakkunskap på vattentjänsternas område. Vad beträffar tillsynsbefogenheterna innehåller lagen emellertid en sådan begräsning som medför att endast den regionala miljöcentralen har rätt att använda tvångsmedel som riktar sig mot kommuner (29 § 2 mom.). Tvångsmedel som gäller verk kan däremot användas också av de nämnda kommunala myndigheterna.

Som en tillsynsmyndighet enligt lagen fungerar också konsumentombudsmannen som övervakar att konsumentskyddsbestämmelserna i lagen iakttas och deltar i uppgörandet av de allmänna leveransvillkoren. Konkurrensmyndigheterna övervakar å sin sida att verken inte drar nytta av sin dominerande ställning på marknaden på ett sätt som förbjuds i lagen om konkurrensbegränsningar. Konkurrensverket har som uppgift att utreda konkurrensbegränsningarna och dess verkningar och att vid behov vidta åtgärder för att undanröja de skadliga verkningarna.

11.2 Tvångsätgärder

Bestämmelserna om tillsyn i lagen är ordinära bestämmelser om förvaltnings-tvång. Enligt dem har tillsynsmyndigheterna rätt att förbjuda den som bryter mot lagen om vattentjänster eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den att fortsätta eller upprepa överträdelsen eller att ålägga honom eller henne att fullgöra sin skyldighet.

Grundregeln för de tvångsmedel som tillsynsmyndigheten förfogar över finns i 29 §. I paragrafen bestäms om tillsynsmyndighetens rätt att utfärda ålägganden för att avhjälpa situationer som strider mot bestämmelserna. De ålägganden som avses i paragrafen utgör huvudförpliktelser i samband med förvaltnings-tvång och kan med stöd av 30 § förenas med vite, hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande. Åläggandena kan riktas mot ägaren eller innehavaren av en fastighet, vattentjänstverket eller kommunen. Ett åläggande som riktar sig mot kommunen kan emellertid utfärdas endast av den regionala miljöcentralen.

Innan ett åläggande enligt paragrafen utfärdas bör tillsynsmyndigheten sträva efter att förhandla med den som saken gäller och på så sätt försöka avhjälpa den lagstridiga situationen (29 § 3 mom.). Det är bara om inget resultat nås på detta sätt som det blir aktuellt att utfärda ett åläggande. Då skall den som är föremål för ett eventuellt åläggande ges tillfälle att bli hörd i enlighet med 15 § lagen om förvaltningsförfarande.

Genom ålägganden som avses i paragrafen är det möjligt att förbjuda den som bryter mot lagen om vattentjänster eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den att fortsätta eller upprepa överträdelsen eller att ålägga honom eller henne att fullgöra sin skyldighet. Åläggandena kan gälla t.ex. en kommun som har försummat vidtagandet av åtgärder som avses i 6 § 1 mom. eller inkluderandet av ett område i vattentjänstverkets verksamhetsområde på det sätt som avses i 6 § 2 mom. På motsvarande sätt kan åläggandena gälla ett vattentjänstverk som inte uppfyller sina lagstadgade uppgifter eller en fastighetsägare som inte fullgör sin anslutningsskyldighet.

11.3 Rätt att anhängiggöra ärenden

Enligt 31 § har den sakägare vars rätt eller fördel saken kan beröra eller den myndighet som bevakar allmänt intresse i saken rätt att anhängiggöra ärendet. Sakägare är framför allt ägare eller innehavare till fastigheter. Rätten att an-

hängiggöra ärenden har i lagens 6 § 1 mom. begränsats till att gälla försumelse av den skyldighet att ordna vattentjänster som avses i 6 § 2 mom. Begränsningen har gjorts för att skyldigheten att ordna vattentjänster enligt förslaget är den första etappen för att ett område skall omfattas av organiserade vattentjänster, och därför är det för fastighetsägaren viktigt att kunna åberopa just den.

Syftet med bestämmelsen är att klargöra vilken rätt till anhängiggörande sakägaren har. Huvudregeln vid anhängiggörande av ett ärende hos myndigheten är ett skriftligt anhängiggörande enligt 7 § lagen om förvaltningsförfarande, så t.ex. enbart underrättande av myndigheten utgör inte något anhängiggörande. Å andra sidan kan myndigheten också själv bestämma huruvida den skall vidta åtgärder på grundval av en dylik underrättelse. En bestämmelse av motsvarande slag ingår i avfallslagen, luftskyddslagen och miljöskyddslagen.

12 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Om ikraftträdande för lagen om vattentjänster bestäms i 37 § och om övergångsbestämmelser i 38 §.

12.1 Lagens ikraftträdande

Lagen om vattentjänster trädde i kraft 1.3.2001, varvid också lagen om allmänna vatten- och avloppsverk och lagen om avloppsvattenavgift upphävdes. Trots att lagen om vatten- och avloppsverk upphävdes är statsrådets beslut om rening av sådant avloppsvatten från allmänt avlopp och vissa industrisektorer som leds in i vatten samt rening av sådant avloppsvatten från industri som leds in i allmänt avlopp (365/1994), som meddelats med stöd av den, alltjämt i kraft. I samband med att lagen om vattentjänster trädde i kraft upphävdes likaså hälsoskyddslagens bestämmelser om anslutning till vattenledning och avlopp. Däremot är de föreskrifter om anslutning som hälsoskyddsmyndigheterna tidigare utfärdat med stöd av de upphävda 19 § 3 mom. och 23 § 3 mom. alltjämt i kraft till de delar de gäller fastigheter som är belägna utanför vattentjänstverkens verksamhetsområden.

12.2 Övergångsbestämmelser

Skyldigheterna i lagen om vattentjänster blev i princip förpliktande omedelbart då lagen trädde i kraft. I lagen har övergångstid beviljats endast för kommunernas utvecklingsplaner som enligt 38 § 1 mom. skall utarbetas inom tre år efter det att lagen trädde i kraft. Om inget nytt verksamhetsområde har godkänts för verket genom ett beslut enligt 8 §, anses enligt övergångsbestämmelsen verkets verksamhetsområde vara det tidigare verksamhetsområde som fastslagits i enlighet med 3 § lagen om allmänna vatten- och avloppsverk.

BILAGA

Nr 119

Lag om vattentjänster

Given i Helsingfors den 9 februari 2001

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser**1 §****Syfte**

Syftet med denna lag är att trygga vattentjänster som, till skäligena kostnader, ger tillgång till tillräckligt med hygieniskt och även i övrigt oklanderligt hushållsvatten samt sådan avloppshantering som är ändamålsenlig med avseende på hälso- och miljöskyddet.

2 §**Tillämpningsområde**

Denna lag tillämpas på vattentjänster i samband med bosättning samt, om inte något annat bestäms, på sådana vattentjänster

ter i samband med närings- och fritidsverksamhet som kan jämföras med vattentjänster i samband med bosättning.

3 §**Definitioner**

I denna lag avses med

1) vattentjänster vattenförsörjning, dvs. ledande, behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten, samt avloppshantering, dvs. avledande och behandling av avloppsvatten, dagvatten och dräneringsvatten,

2) hushållsvatten vatten som är avsett för mänsklig konsumtion enligt vad som bestäms i hälsoskyddslagen (763/1994),

3) vattentjänstverk en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster,

4) vattentjänstverkets verksamhetsområde det område där ett vattentjänstverk sköter vattentjänsterna i enlighet med vad som bestäms i denna lag,

RP 85/2000

MiUB 12/2000

RSv 197/2000

Rådets direktiv 75/440/EEG (375L044); EGT nr L 194, 25.7.1975, s. 26; 79/869/EEG (379L0869); EGT nr L 271, 29.10.1979, s. 44; 80/778/EEG (380L0778); EGT nr L 229, 30.8.1980, s. 11; 98/83/EEG (398L0083); EGT nr L 330, 5.12.1998, s. 32; Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG (300L0060); EGT nr L 327, 22.12.2000, s. 1

5) kund ägaren eller innehavaren av en fastighet eller någon annan som ingår avtal med vattentjänstverket om anslutning av fastigheten till verkets ledningsnät eller om tillhandahållande och anlåtande av verkets tjänster,

6) konsument en person som avses i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (38/1978) och som ingår avtal enligt denna lag med vattentjänstverket,

7) allmänna leveransvillkor de allmänna villkor som fogas till avtal om anslutning till vattentjänstverkets ledningsnät samt om tillhandahållande och anlåtande av verkets tjänster.

4 §

Tillsynsmyndigheter

Tillsynsmyndigheter enligt denna lag är den regionala miljöcentralen samt den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljöförhållandenmyndigheten.

2 kap.

Utveckling och ordnande av vattentjänster

5 §

Allmän utveckling av vattentjänster

Kommunen skall utveckla vattentjänsterna inom sitt område i överensstämmelse med samhällsutvecklingen för uppfyllande av denna lags syften samt delta i den regionala översiktsplaneringen av vattentjänsterna.

Kommunen skall i samarbete med vattentjänstverken inom sitt område utarbeta och uppdatera sådana planer för utvecklande av vattentjänsterna som täcker dess område. När kommunen utarbetar utvecklingsplaner skall den samarbeta med andra kommuner i tillräcklig utsträckning.

I utvecklingsplanen skall särskild uppmärksamhet ägnas ordnandet av vattentjänsterna i områden för vilka finns en gällande general- eller detaljplan enligt mark-

användnings- och bygglagen (132/1999) eller för vilka det är aktuellt att utarbeta en general- eller detaljplan samt i områden som omfattas av miljöskyddsföreskrifter som har utfärdats med stöd av 19 § miljöskyddslagen (86/2000).

6 §

Ordnande av vattentjänster

Ägaren eller innehavaren av en fastighet svarar för vattenförsörjning och avloppshantering på sin fastighet enligt vad som bestäms i denna lag och i någon annan lag.

Om behovet hos en större grupp av invånare eller sanitära skäl eller miljöskyddsskäl kräver det, skall kommunen se till att åtgärder vidtas för inrättande av ett vattentjänstverk som motsvarar behovet, utvidgande av vattentjänstverkets verksamhetsområde eller tryggande av tillgången till andra behövliga tjänster i samband med vattenförsörjning och avloppshantering.

Innan åtgärder enligt 2 mom. vidtas skall kommunen ge ägarna och innehavarna av fastigheter i området tillfälle att bli hörda.

7 §

Vattentjänstverkens verksamhetsområden

Verksamhetsområdena för vattentjänstverken inom en kommuns område skall omfatta de områden där det är nödvändigt att ansluta fastigheterna till vattentjänstverkets vattenledning eller avlopp på grund av storleken eller beskaffenheten av bosättningen eller av närings- och fritidsverksamhet som beträffande vattentjänster kan jämföras med bosättning.

8 §

Godkännande av ett vattentjänstverks verksamhetsområde

Kommunen godkänner verksamhetsområdet för ett vattentjänstverk inom sitt område och ändrar vid behov det godkända

verksamhetsområdet på framställning av vattentjänstverket eller, om verket inte har gjort en sådan framställning, efter att ha hört verket. Innan verksamhetsområdet godkänns eller ändras skall utlåtande inhämtas hos tillsynsmyndigheten, och ägarna och innehavarna av fastigheter i området skall ges tillfälle att bli hörda.

Verksamhetsområdet skall vara sådant att verket kan anses vara kapabelt att på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt sköta de vattentjänster som det ansvarar för.

När kommunen godkänner verksamhetsområdet skall den med beaktande av behoven av vattentjänster i verksamhetsområdets olika delar fastställa de områden som skall omfattas av vattentjänstverkets vattenledningsnät samt de områden som skall omfattas av verkets avloppsnät. I samband med beslutet om godkännande skall också fastställas en målinriktad tidtabell för när ledningsnäten skall anläggas i de olika delarna av verksamhetsområdet.

9 §

Ombesörjande av vattentjänster

Vattentjänstverket ombesörjer vattentjänsterna inom sitt verksamhetsområde i överensstämmelse med samhällsutvecklingens behov i enlighet med det beslut om godkännande av verksamhetsområdet som avses i 8 §.

3 kap.

Anslutning till vattentjänstverkets ledningsnät och skötsel av vattentjänsterna

10 §

Anslutning av fastigheter till vattentjänstverkets ledningsnät

En fastighet som är belägen inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde skall anslutas till verkets vattenledning och avlopp. Fastigheten behöver dock inte anslutas till avlopp för avledning av dagvatten och dräneringsvatten, om området saknar

ett särskilt ledningsnät för ändamålet och dagvatten och dräneringsvatten i övrigt kan avlägsnas från fastigheten på ett ändamålsenligt sätt.

Utän hinder av 1 mom. får vattentjänstverket vägra att till sin vattenledning eller sitt avlopp ansluta en fastighet som på grund av sin vattenförbrukning eller beskaffenheten eller mängden av det avloppsvatten som skall ledas in i avloppet skulle försvåra verkets verksamhet eller dess förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt sköta vattentjänsterna för andra fastigheter.

11 §

Befrielse från anslutningsskyldigheten

Den kommunala miljöförmyndigheten beviljar på ansökan fastigheter befrielse från anslutningsskyldigheten enligt 10 § på de grunder som bestäms i denna paragraf. Innan befrielse beviljas skall vattentjänstverket och ägaren eller innehavaren av fastigheten samt den regionala miljöcentralen ges tillfälle att bli hörda. Den kommunala miljöförmyndigheten skall dessutom inhämta utlåtande om befrielsen hos den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

Befrielse från anslutningsskyldigheten skall beviljas, om

1) anslutningen till ledningsnätet skulle bli oskälig för ägaren eller innehavaren av fastigheten med beaktande av kostnaderna för anslutningen, det obetydliga behovet av vattentjänstverkets tjänster eller någon annan motsvarande särskild orsak,

2) befrielsen inte äventyrar ekonomiska och ändamålsenliga vattentjänster inom vattentjänstverkets verksamhetsområde,

3) och dessutom

a) en fastighet som befrias från anslutning till vattenledning förfogar över tillräckligt med hushållsvatten som uppfyller kraven, eller

b) det på en fastighet som befrias från anslutning till avlopp är möjligt att ordna uppsamlingen och behandlingen av avloppsvatten så att varken sanitär olägen-

het eller förorening av miljön uppkommer, eller

c) det på en fastighet som befrias från anslutning till ett avlopp för avledande av dagvatten och dräneringsvatten är möjligt att avlägsna dagvatten och dräneringsvatten från fastigheten på något annat ändamålsenligt sätt.

12 §

Förbindelsepunkter

Ett vattentjänstverk skall för varje fastighet som ansluts till verkets ledningsnät bestämma förbindelsepunkter som skall vara belägna i fastighetens omedelbara närhet.

13 §

Planering, byggande, underhåll och drift av vatten- och avloppsanordningar

Ägaren eller innehavaren av en fastighet som ansluts till ett vattentjänstverks ledningsnät svarar för fastighetens vatten- och avloppsanordningar ända fram till förbindelsepunkten. Anordningarna skall planeras, placeras och byggas så att de passar ihop med vattentjänstverkets anordningar. Vatten- och avloppsanordningarna på fastigheten skall hållas i ett sådant skick och användas så att fara eller men inte åsamkas användningen av vattentjänstverkets anordningar eller hälsan eller miljön.

Ägaren eller innehavaren av en fastighet som anslutits till ett vattentjänstverks ledningsnät skall tillåta att en representant för vattentjänstverket inspekterar beskaffenheten, skicket och funktionen i fråga om anordningar som har anslutits eller skall anslutas till verkets anordningar. Inspektionen skall utföras så att den medför så liten olägenhet som möjligt för fastighetens användning.

Angående planeringen, byggandet, underhållet, driften och kontrollen av vatten- och avloppsanordningarna på en fastighet och av ett vattentjänstverks anordningar gäller

dessutom vad som bestäms om detta i någon annan lag och vad som har överenskommits i avtal om anslutning av fastigheten samt tillhandahållande och anlåtande av verkets tjänster.

På ett område för vilket gäller en i markanvändnings- och bygglagen avsedd plan eller för vilket det är aktuellt att utarbeta en sådan plan, får vattentjänstverkets anordningar inte anläggas så att utarbetandet eller genomförandet av planen försvåras.

14 §

Vattentjänstverkets skyldighet att dra försorg om kvaliteten på hushållsvatten

Vattentjänstverket skall se till att det hushållsvatten som verket levererar uppfyller kvalitetskraven i hälsoskyddslagen.

15 §

Vattentjänstverkets kontrollskyldigheter

Vattentjänstverket skall kontrollera mängden av och kvaliteten på det råvatten som det använder samt vattensvinnet i verkets ledningsnät.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller också den som levererar vatten till ett vattentjänstverk.

16 §

Upplyningsplikt

Vattentjänstverket och kunden skall på begäran lämna varandra de uppgifter som behövs för anslutningen till vattentjänstverkets ledningsnät samt skötseln av vattentjänsterna.

Vattentjänstverket skall ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas.

17 §

Användning av en kunds fastighet

En representant för vattentjänstverket har rätt att vid behov röra sig på en kunds fastighet och där vidta åtgärder som behövs för anläggande, underhåll och drift av verkets anordningar. Om inget annat följer av särskilda skäl, skall ägaren eller innehavaren av fastigheten underrättas i förväg om besöket och åtgärderna.

Vattentjänstverket skall se till att besök och åtgärder på kundens fastighet medför så liten olägenhet eller skada som möjligt för fastigheten eller dess användning. Vattentjänstverket skall ersätta de olägenheter och skador som vållas.

Om erhållande av nyttjande- och äganderätt till områden som behövs för sådana byggnader, anordningar och konstruktioner som behövs för vattentjänsterna bestäms särskilt. I vattenlagen (264/1961) finns bestämmelser om rätten att ta grundvatten och avleda vatten samt om undersökningar som behövs för utredande av möjligheterna att vidta en åtgärd som avses i vattenlagen.

4 kap.

Avgifter och kostnader för vattentjänster

18 §

Allmänna avgiftsgrunder

Avgifterna för vattentjänster skall vara sådana att det på lång sikt är möjligt att täcka vattentjänstverkets investeringar och kostnader. I avgifterna får ingå högst en skäligen avkastning på kapitalet.

Avgifterna skall vara skäliga och rättvisa. I avgiftens storlek kan beaktas behovet av att reglera vattenförbrukningen, ett särskilt användningsändamål för vattnet eller avloppsvattnets exceptionella beskaffenhet eller mängd. Avgifterna skall efter behov vara sådana att de främjar en sparsam förbrukning av vatten och minskning av mängden avloppsvatten samt förebygger

att skadliga ämnen leds in i avlopp.

Vatten- och avloppsätgärder kan stödjas genom medel från kommunen, staten och Europeiska gemenskapen. Stödet skall beaktas när kostnaderna täcks enligt 1 mom. Angående stödjande av vatten- och avloppsätgärder gäller dessutom vad som om detta bestäms särskilt.

19 §

Avgifter

Vattentjänstverket skall ta ut bruksavgift för vattentjänsterna. Bruksavgift tas ut på grundval av mängden vatten som fastigheten använder och mängden och beskaffenheten av det avloppsvatten som avleds från fastigheten.

Dessutom kan verket ta ut anslutningsavgift och grundavgift samt andra avgifter för de tjänster som verket tillhandahåller. Dessa avgifter kan vara av olika storlek i olika områden, om det behövs för att kostnaderna skall inriktas rätt eller för att principen om förorenarens ansvar skall kunna genomföras eller av något annat motsvarande skäl. I storleken av anslutningsavgiften är det möjligt att beakta också fastighetens användningsändamål.

20 §

Kommunala vattentjänstverks bokföring

Ett kommunalt vattentjänstverks bokföring skall vara åtskild i kommunens bokföring, och verket skall upprätta ett separat bokslut för varje räkenskapsperiod.

5 kap.

Avtal om vattentjänster

21 §

Ingående av avtal

Avtal om anslutning av en fastighet till vattentjänstverkets ledningsnät eller om

tillhandahållande och anlitande av verkets tjänster skall ingås skriftligen eller elektroniskt på så sätt att avtalets innehåll inte kan ändras ensidigt och att avtalet förblir tillgängligt för vardera parten.

22 §

Allmänna leveransvillkor för vattentjänster

De allmänna leveransvillkoren för vattentjänster skall utarbetas så att de är skäliga och rättvisa.

Konsumentombudsmannen övervakar att de allmänna leveransvillkoren för vattentjänster är lagenliga med avseende på konsumentskyddet.

23 §

Ändring av avtalsvillkor

Vattentjänstverket får ändra de avgifter och övriga avtalsvillkor som anges i avtal enligt 21 § endast

1) på de grunder som specificeras i avtalsvillkoren, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån som helhet,

2) med stöd av en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring,

3) av andra särskilda skäl efter det att omständigheterna förändrats väsentligt.

Vattentjänstverket har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Vattentjänstverket skall i god tid innan avtalet ändras sända kunden ett meddelande om hur och när avgifterna eller andra avtalsvillkor kommer att ändras och vad som ligger till grund för ändringen. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut som grundar sig på en sådan ändring, får ändringen träda i kraft tidigast en månad efter det att meddelandet har sänts.

24 §

Uppsägning av avtal

Vattentjänstverket får säga upp ett avtal enligt 21 § om anslutning till ledningsnätet endast om det på grund av en väsentlig förändring i fastighetens vattenförbrukning eller i beskaffenheten eller mängden av avlopps-, dag- eller dräneringsvatten som leds in i avlopp från fastigheten är oskäligt att hålla avtalet i kraft.

Kunden får säga upp ett avtal enligt 21 § om anslutning till ledningsnätet i ett vattentjänstverks verksamhetsområde endast om fastigheten har beviljats befrielse från anslutningsskyldigheten med stöd av 11 §.

Vattentjänstverket får säga upp ett avtal enligt 21 § om tillhandahållande och anlitande av vattentjänstverkets tjänster endast om vattentjänsten har avbrutits på de grunder om vilka bestäms i 26 § och det är oskäligt att hålla avtalet i kraft.

Utöver det som bestäms i 3 mom. får ett avtal om tillhandahållande och anlitande av vattentjänstverkets tjänster sägas upp, om det avtal om anslutning till ledningsnätet som utgör en förutsättning för anlitande av tjänsten sägs upp på de grunder som bestäms i 1 eller 2 mom.

6 kap.

Avbrott och fel

25 §

Lagens tvingande natur

Från bestämmelserna i detta kapitel får inte avvika genom avtal till nackdel för konsumenten. Om inte något annat bestäms nedan, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel i övrigt endast om vattentjänstverket och kunden inte har kommit överens om något annat.

26 §

Avbrott i vattentjänsterna

Vattentjänstverket får avbryta leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten, om en kund i väsentlig mån har försummat att betala de avgifter som avses i 19 § eller annars väsentligt har åsidosatt sina förpliktelser enligt gällande lagstiftning eller avtalet.

Vattentjänstverket får avbryta leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten tidigast fem veckor efter det att kunden första gången har underrättats om ett hot om avbrott som grundar sig på 1 mom. och försummelsen eller åsidosättandet av förpliktelserna inte har avhjälpts i tid före den angivna tidpunkten för avbrottet. Om den verksamhet som står i strid med gällande lagstiftning eller avtalet är ägnad att medföra omedelbar fara eller avsevärda olägenheter för driften av verket, för hälsan eller för miljön, får leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten avbrytas omedelbart.

Om en sådan försummelse av betalningen som avses i 1 mom. beror på konsumentens betalningssvårigheter som denne har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan med dessa jämförbar särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, och om kunden har underrättat vattentjänstverket om sådana betalningssvårigheter, får leveransen av vatten och avledandet av avloppsvatten samt dagvatten och dräneringsvatten avbrytas tidigast tio veckor efter det att kunden första gången har underrättats om hotet om avbrott.

27 §

Fel och prisavdrag

Vattentjänsten är behäftad med ett fel, när vattenkvaliteten eller vattenleverans-

sättet eller vattentjänstverkets tjänster inte motsvarar det som kan förutsättas utgående från avtalet eller gällande lagstiftning. Vattentjänsten är behäftad med ett fel också när den kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten, om inte avbrottet kan anses vara ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet.

Kunden har rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Om felet beror på ett avbrott i vattentjänsten, utgör prisavdraget en sådan andel av den årliga grundavgiften som motsvarar minst två veckor. Yrkandet på prisavdrag skall framställas till vattentjänstverket inom en rimlig tid från det att kunden observerade eller borde ha observerat felet.

28 §

Skadestånd

Vattentjänstverket är skyldigt att ersätta skada som genom fel som vattentjänsterna är behäftade med har åsamkats en person eller egendom som är avsedd för enskild användning eller konsumtion och som den skadelidande har använt huvudsakligen för detta ändamål. Ett villkor i ett avtal som ingåtts innan skadan visat sig och som begränsar den skadelidandes rätt till skadestånd med stöd av detta moment är utan verkan.

Vattentjänstverket är skyldigt att ersätta ekonomisk skada som åsamkas en kund genom fel som vattentjänsterna är behäftade med. Indirekta skador är vattentjänstverket skyldigt att ersätta endast om felet eller skadan beror på vårdslöshet från verkets sida.

Som indirekt skada anses

1) inkomstbortfall som beror på fel i vattentjänsterna eller åtgärder som föranleds av detta,

2) skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal,

3) sådan väsentlig förlust av nyttan av anlåtande av vattentjänster som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet,

4) annan skada av samma slag som är svår att förutse.

Om en skada som avses i 3 mom. beror på begränsande av en skada av annat slag, anses skadan inte till denna del vara indirekt.

7 kap.

Tillsyn, förvaltningstvång och ändrings-sökande

29 §

Åtgärder vid överträdelse eller försum-melser

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda den som bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser att fortsätta eller upprepa överträdelsen eller ålägga denne att fullgöra sin skyldighet.

Ett förbud eller åläggande som riktar sig mot en kommun utfärdas av den regionala miljöcentralen.

Innan förbudet eller åläggandet utfärdas skall tillsynsmyndigheten om möjligt för-handla med den som brutit mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser.

30 §

Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande

Tillsynsmyndigheten kan förena ett förbud eller ett åläggande som den har meddelat med stöd av 29 § med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts eller förbjuds.

På vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande tillämpas i övrigt viteslagen (1113/1990).

31 §

Rätt att anhängiggöra ärenden

Om kommunen har åsidosatt en skyldighet som avses i 6 § 2 mom. och ärendet inte

har blivit anhängigt på tillsynsmyndighetens initiativ, kan ärendet anhängiggöras skriftligen av den vars rätt eller fördel saken kan beröra samt av den myndighet som bevakar allmänt intresse i saken.

32 §

Ändringsökande

Ändring i beslut som tillsynsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag samt i beslut som den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten har meddelat med stöd av 11 § får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen så som anges i förvaltningsprocesslagen.

Ändring i beslut som en kommunal myndighet har meddelat med stöd av 8 § får sökas genom besvär så som anges i kommunallagen (365/1995). Också tillsynsmyndigheten har besvärsmätt.

33 §

Besvärsmätt

Besvärsmätt har

- 1) den vars rätt eller fördel saken kan beröra,
- 2) kommunen,
- 3) tillsynsmyndigheten,
- 4) en myndighet som bevakar allmänt intresse i saken.

Tillsynsmyndigheten har dessutom rätt att överklaga beslut varmed förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt dess beslut.

34 §

Behandling vid tingsrätt

Sådana tvistemål mellan ett vattentjänstverk och en kund som gäller en fastighetsvattentjänster behandlas vid tingsrätten.

Närmare bestämmelser om behörig domstol utfärdas särskilt.

8 kap.

Särskilda bestämmelser

35 §

Tystnadsplikt

På tystnadsplikten för den som utför uppgifter som avses i denna lag tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Utan hinder av tystnadsplikten enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får uppgifter om enskildas eller sammanslutningars ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemligheter eller enskildas personliga förhållanden, som erhållits vid utförande av åligganden enligt denna lag, lämnas ut till

1) tillsynsmyndigheten för utförande av uppgifter som avses i denna lag,

2) åklagar- och polismyndigheter för utredande av brott.

36 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om

1) maximavståndet mellan en sådan förbindelsepunkt som avses i 12 § och fastighetens gräns eller närmaste byggnad på den fastighet som skall anslutas,

2) kvalitetskraven på råvatten, genomförandet av kontrollen av råvatten och insändandet av kontrolluppgifter samt insändandet av övriga uppgifter som inkommit vid utförandet av uppgifter som avses i denna lag,

3) de allmänna grunderna för bestämmande av de avgifter som avses i 18 §,

4) verkställigheten av denna lag.

37 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2001.

Bestämmelserna i 20 § om kommunala vattentjänstverks bokföring tillämpas dock första gången på den räkenskapsperiod som börjar den 1 januari 2002 eller därefter.

Genom denna lag upphävs lagen den 23 december 1977 om allmänna vatten- och avloppsverk (982/1977) samt lagen den 13 juli 1973 om avloppsvattenavgift (610/1973) jämte ändringar.

Statsrådets beslut om rening av sådant avloppsvatten från allmänt avlopp och vissa industrisektorer som leds in i vatten samt rening av sådant avloppsvatten från industri som leds in i allmänt avlopp (365/1994) förblir emellertid i kraft tills något annat bestäms med stöd av 11 § miljöskyddslagen. Beslutet skall iakttas när ett sådant avtal som avses i 21 § upprättas.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

38 §

Övergångsbestämmelser

Kommunen skall godkänna de planer för utvecklande av vattentjänsterna som avses i 5 § inom tre år från denna lags ikraftträdande. Vad som i denna lag bestäms om ett vattentjänstverks verksamhetsområde gäller också verksamhetsområden som har fastställts med stöd av 3 § lagen om allmänna vatten- och avloppsverk, tills kommunen godkänner ett verksamhetsområde för vattentjänstverket med stöd av 8 § i denna lag.

Allmänna bestämmelser som har utfärdats med stöd av 11 § lagen om allmänna vatten- och avloppsverk är, till den del de inte strider mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, i kraft

som allmänna leveransvillkor enligt denna lag, dock längst två år räknat från denna lags ikraftträdande.

I ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar när denna lag träder i kraft iakttas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 9 februari 2001

Republikens President
TARJA HALONEN

Jord- och skogsbruksminister *Kalevi Hemilä*

I denna serie tidigare publicerade verk:

- 1/2001 Elintarvikeklusterin laatuselvitys
ISBN 952-453-028-7
- 2/2001 Puhdistamolietteen ja lietevalmisteiden käyttö maataloudessa, hygienia- ja riskitutkimus
ISBN 952-453-029-5
- 3/2001 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan paikkatietostrategia – seuranta ja suuntaus 1.1.2001
ISBN 952-453-031-7
- 4/2001 Kansallinen metsäohjelma 2010, seurantaraportti 2000
ISBN 952-453-034-1
- 5/2001 Cadmium in Woodash used as Fertilizer in Forestry
ISBN 952-453-043-0
- 6/2001 Selvitys vesihuoltolaitosten taloudellisesta tilasta
ISBN 952-453-044-9
- 7/2001 Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen arviointiraportti 2001
ISBN 952-453-045-7
- 8/2001 Luonnonvarastrategia 2001
ISBN 952-453-054-6
- 9/2001 Suomen LEADER+ -ohjelma 2000-2006
ISBN 952-453-056-2

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET

PB 30, 00023 STATSRÅDET